Ausztriai általános

POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV

és

az ezen törvénykönyvre vonatkozó, a függelékben foglalt utólagos rendeletekkel együtt.

II. Kötet:

(*III. rész.* 1342—1502. §. *Lajstrom és Függelék.*)

Hiteles kiadás.

PEST.

KIADJA LAMPEL RÓBERT.

1863.

Pest, 1863. Nyomatott Vodianer F.-nél.

Függelék

az

általános polgári törvénykönyvhöz

Magyar-, Horvát-, Tótország,

a

Szerbvajdaság és a temesi bánság számára.

---

1. sz.

(3. §-hoz.) Mi módon történjék a törvények kihirdetése, továbbá mely időponttól fogva tekintessék valamely törvény minden helyütt kihirdetettnek, s kezdődjék annak és az abból származó jogi következményeknek hatálya azon esetben, ha magában a törvényben az iránt semmi sincs nyilván megállapitva, a birodalmi és országos törvénylap iránti rendszabályok által határoztatik meg.

2. sz.

(8. §-hoz.) Mennyiben legyen az igazságügyi ministerium felhatalmazva törvényértelmezések kibocsátásának a legfőbb törvényszék általi eszközlésére, az 1850. augusztus 7. kelt, s a birodalmi törvénylap 325. számában, a legfőbb törvényszék szervezetéről nyiltparancs 36. §. határozza meg.

3. sz.

(16. §-hoz.) Minden rabszolga szabaddá lesz azon pillanatban, midőn az ausztriai álladalmi

területre, vagy csak ausztriai hajóra lép is. Szintugy a külföldön is, minden rabszolga azon pillanatban megnyeri szabadságát, melyben, bármi czim alatt, ausztriai alattvalónak rabszolgául átengedtetik. (1826. junius 25. legfelsőbb határozvány; 1826. augusztus 25. udvari rendelvény 1. §., igazságügyi törvénygyüjtemény 2215. sz.)

4. sz.

(20. §-hoz.) A törvény utjáróli lemondás föltétele hatóságok és magánosok között, javak és jövedékek el- vagy haszonbérbeadása, vagy áruszerzések iránti szerződvényekben meg nem engedhető. (1819. augusztus 27. l. f. határozvány; december 10. udv. rendelv., igazs. törv. gyüjt. 1635. sz.)

5. sz.

(29. és 30. §§-hoz.) Azon közszolgálat alatt, melybe való lépés által idegenek az ausztriai álladalmi polgárságot elnyerik, csupán valóságos álladalmi szolgálat, de sem időleges vagy más nyilvános szolgálattétel, sem a titkos tanácsosi vagy kamarási méltóság adományozása nem értendő. (1828. márczius 15. l. f. határozvány; április 15. udvari rendelv., ig. törv. gyüjt. 2338. sz.; 1833. márczius 2. l. f. határozvány, április 6. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 2598. sz.)

6. sz.

Oly külföldiek, kik a cs. k. hadseregben tiszti rangot bár mennyi ideig viselnek, az ausztriai álladalmi polgárság előnyeiből ki nem zárvák ugyan, de egyedül a tiszti rangnál fogva, a katonai kötelességeken kivül, az ausztriai álladalmi polgárság többi kötelezettségeit még nem vállalják föl. (1818. september 29. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 1503. sz.)

7. sz.

Szintoly kevéssé szereztetik meg az ausztriai álladalmi polgárság, a hadseregben vagy határőrségbeni legénységi szolgálat által is. (1812. márczius 4. udv. hadi tanácsi rendelet K. 820.; 1831. január 13. udvari rendelv., közrendtartási törv. gyüjt. 59. kötet.)

8. sz.

Valamely üzletbe kezdés által, külföldiek szabad révekben, az ausztriai álladalmi polgárságot el nem nyerik. (1816. november 9. udvari rendelv., ig. törv. gyüjt. 1295. sz.)

9. sz.

Szabad foglalkozás puszta üzlete, vagy talmérés bérbevétele által, az ausztriai álladalmi polgárság még korán sem szereztetik meg, miután az álladalmi polgárság csak oly üzlethez fogás által nyeretik meg, melynek folytatására a rendes megtelepedés szükséges; a sza-

bad foglalkozások pedig ismét minden pillanatban elhagyathatnak, s a bérleti szerződések felmondathatnak; a honnan a megtelepedés sem az egyik, sem a másik esetben nem szükséges. (1817. január 16. udv. kanczelláriai rendelvény, köz. rendt. törv. gyüjt. 45. köt.)

10. sz.

Az ausztriai álladalombani tiz évi szakadatlan lakás által, az álladalmi polgárság csak akkor szereztetik meg, ha ez iránt a külföldi magát a közrendtartási országos kormányszék előtt igazolta, melynek rendeletére, vagy annál magánál, vagy az illetékes közrendtartási hatóságnál, az alattvalói hitet letette, s arról hitelvényt nyert. Ezen hitletételre mindazáltal az idegen előbb ne bocsáttassék, mintsem a kormányszék magának az iránt teljes meggyőződést szerzett, hogy ő az emlitett időn keresztül, nem csak büntett miatti büntetésbe nem esett, hanem magát folyvást csendesen, a törvények és törvényes hatóságok rendeleteinek engedelmeskedve, és jóerkölcsüleg viselte, s magaviselete és mutatott gondolkozásmódja által, soha gyanura vagy alapos panaszra okot nem szolgáltatott. (1833. február 5. l. f. határozv.; márczius 1-jéről udv. kancz. rendelv., ig. törv. gyüjt. 2597. sz.)

11. sz.

Az ausztriai álladalmi polgárság külföldi nő által is, ausztriai álladalmi polgárhozi férj-

hez menetelével, megszereztethetik. (1833. január 26. l. f. határozv., február 23. udv. kancz. rendelv., ig. törv. gyüjt. 2595. sz.)

12. sz.

Az ausztriai álladalmi polgárság szerzésének átalános polgári törvénykönyv 29. és 30. §§. eseteiben, nincs az a hatálya, hogy az ausztriai álladalmi polgárrá vált külföldinek, a szerzéskor már nagykoru gyermekei is ezen álladalmi polgárságot elnyerjék. (1832. augusztus 30. udvari kancz rendelv., igazgs. törv. gyüjt. 2573. sz.)

13. sz.

32. §-hoz.

MI ELSŐ FERENCZ, Isten kegyelméből ausztriai császár; Jeruzsálem, Magyar-, Csehország, Lombardia és Velencze, Dalmát-, Horvát-, Tótország, Galiczia, Lodomeria és Illiria királya; Ausztria főherczege; Lotharingia, Salzburg, Steyer, Karantán, Krajna, Felső- és Alsó-Slézia herczege, Erdély nagyfejedelme; Morvaország őrgrófja; Habsburg, Tirol herczegitett grófja s a t. s a t.

Hogy német álladalmainkban, s Lombardia és Velencze, Dalmátország, Galiczia és Lodomeria királyságainkban, alattvalóink kivándorlása és jogtalan távolléte iránt a viszonyokhoz mért egyforma törvény állapittassék meg, következendőt találjuk rendelendőnek:

Első fejezet.

A kivándorlásról.

1. §. Kivándorlónak alattvalóink közül az tekintendő, a ki álladalmainkból valamely külálladalomba megy, oly szándékkal, hogy többé vissza nem térend.

A kivándorlás vagy törvényes, vagy jogtalan.

Második fejezet.

A törvényes kivándorlásról.

2. §. A ki ki akar vándorolni, tartozik az ausztriai álladalmi polgárságból elbocsátási engedelemért, azon helybeli felsőség és kerületi tisztség vagy delegatio által, melyhez lakhelye tartozik, az országos kormányszékhez folyamodni.

Fővárosokban, melyeknek tanácsa közvetlenül az országos kormányszék alatt áll, a kérvény a tanács által nyujtandó be.

3. §. A kérvénynek magában kell foglalnia:

a) annak bebizonyitását, hogy a folyamodó személy önálló, és jogainak szabad gyakorlatában van; ezenkivül a kérvény a törvényes képviselő által nyujtandó be;

EGYETEMI KÖNYVTÁR SZEGED

b) ha családja van, melyet magával akar vinni, a család mindkét nemü tagjainak, kik vele együtt kivándorlandók, és azok korának előadását;

c) annak bebizonyitását, hogy mind maga, mind a magával viendő családjabeli személyek, kik a katonáskodási köteleztetés alatt állanak, ebbeli kötelezettségeiknek eleget tettek légyen!

d) ha önmaga, vagy magával viendő családjából valaki, állásánál vagy közhivatalánál fogva még különös köteleztetésekben áll, vagy legközelebb állott, egyszersmind annak bebizonyitását, hogy ezen köteleztetések miatt az ellen semmi akadályok sem forognak fenn.

4. §. Az országös kormányszék a kérelmet, a 3. §-ban kijelelt minden kellékek teljesitése esetében, ugyanazon uton, amelyen az benyujtatott, teljesitendi, vagy egyik avvagy másik kellék hiányában, az okok elősorolása mellett elutasitandja. Az utóbbi esetben az illető fél előtt a közrendtartási udvari kormányszékhezi folyamodás útja nyitva áll.

5. §. Az országos kormányszéknek azonban szabadságában áll, különös tekintetreméltó körülmények mellett, oly személyekért, kik még katonai szolgálatra kötelezvék, a hadi kormánynyali előleges értekezlet után, a kivándorlás megengedése végett az udvari kormányszékhez járulni.

Harmadik fejezet.

A jogtalan kivándorlásról.

6. §. Azok, kik a fönemlitett engedelem nélkül mennek ki külföldre, azon világosan nyilvánitott, vagy más cselekvények által kifejezett szándékkal, hogy többé vissza nem térnek, jogtalan kivándorlóknak tekintendők.

7. §. Oly cselekvényekül, melyek a kivándorlási szándékot tüntetik elő, nyilvánittatnak:

a) valamely külálladalmi polgárság, vagy külhoni polgári és katonai tisztségek elfogadása, erre nyert különös engedelem nelkül;

b) valamely külföldi vallásos intézetbe, vagy bármely a birodalmon kivül fennálló gyülekezetbe lépés, mely személyes jelenlétet kiván;

c) öt évi szakadatlan tartózkodás a külföldön, ottani jószágok vagy kereskedelmi avvagy iparintézetek birtoklása nelkül, habár a család és a vagyon egészben vagy részleg elöleges vagy utólagos eladás folytán kivitetett is. Az öt évi távollét az ausztriai birordalomból jogtalan kilépés napjától, vagy az utlevél lejártától számitandó;

d) hasonló módon számitandó tiz évi távollét, ha az előbbi pontban c) betü alatt felhozott föltételek nem léteznek;

e) nem engedelmeskedés azon beszólitásnak, mely különös esetekben az illető országos kormányszékek által, vagy valamely átalános, bizonyos álladalmakra vonatkozó hirdetvénynyel, vagy valamely egyénre szóló és közzétett rendelvénynyel, zárhatáridő szabása és a jelen törvényben foglalt következményekkeli fenyegetés mellett az ausztriai álladalmakba leendő visszatérés végett kibocsáttatik. Ezen tekintetben a jogos és jogtalan távollét közt semmi különbségnek sincs helye.

8. §. A előbbi szakaszban c) és d) alatt megállapitott határidők azonban alattvalóink közül azokra nem alkalmazandók, kik oly álladalomban laknak, mellyel a személyek szabad költözését tárgyazó egyességek vagy egyéb ilynemü határozatok szerződvényileg léteznek, melyek által Mi Magunkat világosan lekötelezték, hogy alattvalóinknak az idegen álladalombani lakást vagy tartózkodást megengedjük.

Negyedik fejezet.

A kivándorlás következményeiről.

9. §. Az engedelemmel kivándorlottak elvesztik ausztriai alattvalói minőségöket, és minden polgári és politikai viszonylatokban idegeneknek tekintetnek.

10. §. Az engedelem nélkül kivándorlottak és e szerint a jogtalan kivándorlás miatt elmaradtalttak

a) elvesztik az álladalmi polgárság jogát, s alávettetnek minden ebből folyó törvényes következményeknek;

b) elvesztik azon rangot és előnyöket, melyeknek birtokában ők az illető ausztriai álladalmakban vannak, és kitöröltetnek a rendi vagy egyetemi avvagy lyceumi anyakönyvekből;

c) képteleneknek nyilvánittatnak arra, hogy azon országokban, melyekre nézve ezen törvény kiadatott, bármi czim alatt tulajdont szerezhessenek vagy eladhassanak.

Egyszersmind minden korábban tett végrendeleti intézkedésök, az ezen tartományokban találtató vagyonukat illetőleg, érvénytelenné válik. Azok örökségek, melyek őket végrendelet vagy törvénynél fogva illetnék, azon személyekre szállnak, kik az ő hiányukban, azokhoz vagy mint az örökhagyó törvényes örökösei, vagy végrendeleti öröködésnél vagy a rászállás jogánál fogva, igénynyel birnak.

11. §. A jogtalanul kivándorlottak vagyona (28. §.), éltök ideje alatt, az azon fekvő jogok és terhek, valamint a kivándorlott által tartozott élelmezésekre vonatkozó igények sérelme nélkül, minden esetben zár alá vétetik.

12. §. Ha az ily kivándorlottaknak az álla-

dalomban lakó gyermekei vagy maradékai léteznek, ugy azoknak a kivándorlott szülék étetideje alatt a zár alá vett vagyon jövedelmeiből csak állásukhoz mért tartás szolgáltatik ki.

13. §. Ugy az egyik, mint a másik esetben, a fennmaradó tiszta jövedelmek egyelőre a vagyon növedékének tekintetnek, kellő biztositás mellett a lehető legjobb módon kamatozóvá tétetnek, s szintugy mint a tőke zárlat alatt tartatnak.

14. §. Az ily kivándorlottak természetes halála után, a zár alá vett vagyon azon törvényes örököseinek kiadatik.

15. §. Különös tekintetreméltó esetekben, ha a birodalomban lakó gyermekek vagy maradékok léteznek, a hatóságoknak megengedtetik, hogy kegyelem utján hozzánk, a zár alá vett vagyonnak azok részérei kiszolgáltatásaért, az okok elősorolása mellett folyamodhassanak.

Ötödik fejezet.

A jogtalanul kivándorlottak gyermekeiről.

16. §. A jogtalanul kivándorlotttaknak az ausztriai birodalomban született, valamint szinte azon gyermekei, kik a külföldön még előbb születtek, mintsem az atya, mint kivándorló ellen

az itélet kimondatott volna, habár azok vele a külföldön laknak is, nem vesztik el kiskorúságok ideje alatt az ausztriai álladalmi polgárságot, sem öröklött rang- és állásbeli viszonyaikat.

Ezen jogok számukra még nagykoruságuk elérte után is tiz évig, mig az atya él, s ha ezen tiz év előtt hal meg, annak halála után még egy évig, vagy a nagykoruság elérése után, azon esetre, ha az atya az előtt halt meg, három évig fenntartatnak, és ők ezeknek teljes gyakorlatába lépnek, ha ezen kitüzött határidő alatt azon ausztriai álladalmakba, melyek számára ezen törvény kiadatott, visszatérnek és forma szerint kinyilatkoztatják, hogy ott le akarnak telepedni, és valóban le is telepednek.

17. §. Ezen jótéteményben a gyámság, közoktatás és a katonai szolgálati kötelezettség iránti törvények megtartása mellett, az oly alattvaló gyermekei is részesittetnek, ki személyesen a belföldön lakik, de gyermekeit a külföldre küldte, hogy ott lakjanak, ha azok az atya haláláig ott maradtak.

18. §. A megelőző két szakaszban foglalt egyének, ha a külföldön álladalmi polgárságot nyertek, vagy ha a számukra fenntartott joggal, a kitüzött határidők alatt nem éltek, külföldieknek tekintendők.

Hatodik fejezet.

A valamely külföldivel összekelt alattvalónőkről.

19. §. Oly nőszemélyek, kik az álladalmi polgárjogot élvezik, és kik valamely külföldivel lépnek házasságra, ez által, a mennyiben a férj állását követik, elvesztik ausztriai alattvalónői minőségöket.

20. §. Ha özvegygyé lesznek, az álladalmi polgárságot csak azon módon szerezhetik ujra meg, mint más külföldi nő.

Hetedik fejezet.

A visszhonositásról.

21. §. Azok, kik engedelem nélkül vándoroltak ki, és mint jogtalan kivándorlók elitéltettek, az álladalmi polgárságban ujra, csak kegyelmes jóváhagyásunk nyomán részesittethetnek.

22. §. Azok pedig, kik kellő engedelem mellett vándoroltak ki, az ausztriai álladalmi polgárságot az általános polgári törvénykönyv 29. és 30. §§-ban kiszabott módon nyerhetik ismét vissza.

23. §. Azon egyének, kik az előbbeni két szakaszban előadott esetekben az álladalmi polgárságot jóváhagyásunkkal vagy a törvények rendeleténél fogva nyerték meg, azzal egy harmadik személy irányában csak akkor léphetnek fel érvényesen, ha a kiszabott feltételeket teljesitették, és csak azon jogokra vonatkozólag, melyeket később szereztek.

Nyolczadik fejezet.

A jogtalan távollétről.

24. §. Minden alattvaló, ki a birodalomból kimegy a nélkül, hogy a rendőri intézkedések szerint szerkesztett rendes utlevéllel avagy engedelemmel lenne ellátva; vagy ki a külföldön az utlevelében kitüzött időn túl tartózkodik, jogtalan távollevőnek tekintetik.

25. §. Azon alattvalók, kik ezen távollét miatt bünösökké válnak, és magokat ez iránt különös körülmények avagy a visszatérés önkénytelen akadályai által igazolni nem képesek, más rendelkezések és büntetésektől függetlenül, melyeknek a törvények és intézmények szerint minden más tekintetekben alávetvék, már csak a csupa jogtalan távollét tényeért 5—50 forintiglani büntetésre itéltetnek, és ha a jogtalan távollét három hónapon túl tart, ezen büntetés kétszeregével fenyittetnek.

Vagyontalanság esetében 3-tól 14 napiglani fogsággal büntettetnek, mely hetenként egy- vagy kétszeri böjttel súlyosbitandó, ha a távollét három hónapon túl tartott.

Kilenczedik fejezet.

A jogtalanul kivándorlottak elleni eljárásról.

26. §. Minden kivándorlási itéletet a távollevő beszólitását tárgyazó azon hirdetménynek kell megelőznie, hogy ő jelenjen meg, és az ausztriai álladalmakba lett visszatérését egy évi határidő alatt, a jelen törvényben szabott büntetések elkerülése mellett, bizonyitsa be. Ha az országos kormányszék által a 7. §. szerint már egy különös vagy egyéni beszólitás, saját határidő kitüzése mellett bocsátatott ki: az ily beszólitás az itt megrendelt hirdetvény helyét pótolja.

27. §. A sajátlagos megidézés egymás után három izben, mindég egy különös hirdetménynyel, az illető kerületi tisztség vagy az illető delegatio által, vagy oly fővárosokban, melyeknek tanácsa közvetlenül az országos kormányszék alatt áll, maga ezen országos kormányszék által bocsáttatik ki, s egyszersmind a tartományi főváros hirlapjába, a mellett azonban a „Wiener Zeitung“ hivatalos lapjába is

háromszor beiktattatik, továbbá azon kerületi tisztségnél és községben, melyhez a beszólított tartozott, közzététetik és kifüggesztetik.

A beszólítás határideje azon naptól kezdődik, a melyen az első hirdetvény a tartományi főváros hirlapjába beiktattatott.

28. §. Hasonló eljárás követendő azon egyéni beszólító rendelvények közzétételére nézve is, melyek az országos kormányszékek által különös esetekben és egy saját zárhatáridő kiszabása mellett (7. §. e) bet.) bocsáttatnak ki.

Az országos kormányszékek ilyes általános hirdetvényei mellett elegendő az illető tartományi fővárosok hivatalos lapjaiba és a „Wiener Zeitung" hivatalos lapjába lett három izbeli beiktatás, a kerületekben és községekbeni minden további közzététel nélkül.

29. §. A beszólítási hirdetvényekben vagy rendelvényekben kiszabott határidők lefolyása után, a kormányszéktől e végre felhatalmazott közügyész kivánatára, a tartományi fővárosokbani első folyamodási polgári bíróságok, a meg nem jelent távollevők ellen, mint bármely más jogesetben, a polgári per általános szabályai szerint járnak el.

A 7. és 26. §§-ban kiszabott idézési hirdetvényeknek, a kormányszékek és kerületi tisztségek általi kibocsátásával egyidejüleg, ezek egyszersmind kötelesek a bíróságtól azon ingó és ingatlan vagyon zár alá vételét is kérni, me-

lyet a távollevő eltávozása pillanatában birt, vagy a mi azon közben rászállott, és a mely oly okirat által, mely egyszersmind egy harmadik személy ellenében is teljes bizonyiték alapjául szolgál, a hirdetvényes idézésnek a kormányszékek vagy kerületi tisztségek általi közzététele előtt törvényesen és tettleg el nem adatott.

A közügyész számára egyébiránt fennmaradnak mindazon keresetek, melyek őt illetik a végett, hogy az ilyes cselekvények érvényességét megtámadhassa, és az elővigyázati szabályokat a törvények határozata szerint kivánhassa.

Mindazáltal ezen zár alá vételnek a kormányszéki hirdetvény következtében a 7. §. szerint csak akkor lesz helye, ha a beszólitás egyénileg történt, és csak a hirdetvényben egyenként megnevezett egyének vagyonára nézve.

Ha a hirdetvény általánosan, bizonyos tartományokra vonatkozólag bocsátatott ki, ugy a zár alá vétel csak a közügyész főnebb emlitett kérelme folytán rendeltetik meg.

30. §. A biróságok itéletei, harmadik személyek javára is, a czélzott siker elérése végett teljes erővel fognak birni.

Tizedik fejezet.

A jogtalanul távollevők elleni eljárásról.

31. §. A jogtalanul távollevők elleni itélet és a 25. §. szerinti büntetés kiszabása azon fő-

városokon kivül, melyeknek tanácsa közvetlenül az országos kormányszék alá van vetve, a kerületi tisztségeket vagy delegatiokat illeti. Az érintett fővárosokban az itélet maga az országos kormányszék által hozatik.

32. §. A távollevő előlegesen egy hirdetvény által külföldöni tartózkodásának tudva levő vagy tudva nem levő körülményei szerint 3-tól 6 hónapiglani időköz alatti megjelenésre idéztetik, a végett, hogy magát az őt terhelő kihágás iránt igazolja.

Ezen beszólitásnak a 27. §-ban kiszabott módon kell történnie, mindazáltal azon különbséggel, hogy csak egyetlen egy hirdetvény bocsáttatik ki.

33. §. A kitüzött határidő alatt mind a távollevőnek, mind rokonainak vagy gyámjainak szabadságában áll, a kellő igazolásokat bejelenteni.

34. §. A határidő lefolyása után a kerületi tisztség, vagy a delegatio, vagy a közvetlenül alárendelt fővárosokban az országos kormányszék itéletet hoz.

A kerületi tisztség vagy a delegatio itéletei ellen az országos kormányszékhez, de nem tovább, az országos kormányszék itéletei ellen az egyesült udvari kanczelláriához lehet folyamodni.

Hasonló módon történnek a kegyelemérti folyamodások is.

35. §. A felsőbb hatóság a folyamodvány

vagy kegyelem útján hozzá jutott itéleteket csak helyben hagyhatja vagy enyhitheti, vagy a büntetést egészen is elengedheti; sulyosbitásnak nincs helye.

36. §. Ha a távollevő kimutatja, hogy még a beszólitás előtt az ausztriai álladalmakba visszatért, ugy a további eljárás megszüntetendő.

Tizenegyedik fejezet.

A mindkét eljárásnál ugyanazonos rendelkezések.

37. §. Ha a makacsságban elmarasztalt távollevő, vagy a kivándorló még más cselekvényekkel is vádoltatnék, melyeket a törvények büntetteknek nyilvánitnak; ugy ezek haladék nélkül az illető bünvádi törvényszéknek bejelentendők, mely hatásköréhez képest köteles eljárni; azonközben pedig a polgári és politikai eljárás megszüntetendő.

38. §. Miután a bünvádi törvényszék a maga eljárását bevégezte, a periratokat a polgári birósági vagy a politikai hatóságnak átadandja a végett, hogy a távollét vagy a kivándorlás különös következményei felett itélet hozassék.

39. §. Azon esetekben mindazáltal, melyekben a jelen törvény által a kivándorlott

vagyonának zár alá vétele rendeltetett, az illető rendelvény, mely időközben kibocsátatott, a bünvádi eljárás alatt is hatályos fog maradni, és a menynyiben annak még semmi foganatja nem lett, a szükséges intézkedések annak elérésére megteendők.

Tizenkettedik fejezet.

Mulólagos intézkedések.

40. §. Azon kivándorlások, melyek az ezen nyiltparancsot megelőzött és folytatott cselekvényekből származnak, melyek egyszersmind ebben ellátvák, s melyek iránt még jogszerü itélet nem hozatott, ezen nyiltparancs szabályai szerint, és ha netalán, vagy a mennyiben a korább fennálló törvények enyhébb határozatokat tartalmaznak, ezen utóbbiak szerint itéltetnek meg.

A kivándorlások iránti oly itéletek, melyek jelen törvény közzététele előtt már jogerejüvé váltak, teljes erejökben maradnak.

41. §. A korábbi kivándorlási esetek iránt ezen törvény behozatalakor még be nem végzett perek, ha szinte az eljárás már berekesztetett és az itélet már kimondatott is ez azonban még jogerejüvé nem vált, a törvényszékhez utasitandók a végett, hogy ez által, a már közzétett beszólító hirdetvény és a zár alá vétel

fenntartása mellett, ujolag annak rende szerint tárgyaltassanak.

42. §. Ezen nyiltparancs közzétételével mindazon törvények és rendelkezések, melyek Általunk, Elődeink által, vagy a visszahóditott tartományokbani előbbi kormányok által a kivándorlottakra és távollevőkre vonatkozólag kibocsáttattak, megszüntetnek; mindazáltal az általános polgári törvénykönyvnek a távollevőkre vonatkozó rendelkezései, valamint mindazon katonai összeirási és rendőri törvények, melyek a távollevők, vagy kivándorlókra alkalmazhatók, teljes erejökben és érvényökben világosan fentartatnak. (1832. márczius 24. nyiltparancs, igazságügyi törvénygyüjtemény 2557. sz.)

14. sz.

(35. §-hoz.) Miután valamely külföldi által, zsidó nyelven kiadott egyoldalulag kötelező irat, az 1814. oktober 22. 1106. sz.*) alatt kelt rendelet által érvénytelennek nincs nyilvánitva, az ilyetén, valamely ausztriai alattvaló által, a maga javára felhozott irat a biró által el nem vettethetik. (1816. julius 19. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 1266. sz.)

15. sz.

(51. §-hoz.) Miután az általános polgári tör-

*) Lásd az 52. és 53. számot az 580, 883 és 886 §§-hoz.

vénykönyv 34. §. nyilván rendeli, hogy az idegeneknek jogügyletekrei személyes képessége, azon hely törvényei szerint itélendő meg, melyek alá az idegen lakhelyénél vagy születésénél fogva, mint alattvaló tartozik, hacsak egyes esetekre nézve a törvényben más nincs megállapitva; ennélfogva Ő Felsége azt méltóztatott határozni, hogy az ausztriai álladalomban házasulandó külföldi köteleztessék, magát az összeadásnál érvényes házassági szerződésre lépheti személyes képessége iránt, kellőleg igazolni. (1814. december 22. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 1118 sz.)

16. sz.

A graubündteni köztársaság ez szövetségi rend kormányának föllépte folytán, a titkos udvari és álladalmi kanczellária, az egyesült udvari kanczelláriával olynemü fennálló törvényes határozatot tudatott, melynek következtében, graubündteni alattvalóknak a cantoni kormány előlegesen kinyert beleegyezése nélküli összeadatása érvényesnek nem ismertetik. (1836. oktober 3. udv. rendelv.)

17. sz.

A cs. kir. titkos házi, udvari és álladalmi kanczellária közleménye szerint a bajor királyi szövetséggyülési követ, minden Frankfurtbani követségekhez, a kivonatilag irásban mellékelt körlevelet bocsátotta, melyben a bajor

alattvalók által külföldön, s idegen alattvalók által Bajorhonban kötött házasságokat illető bajor törvényhozást fejtegeti, s azon ohajtást nyilvánitja, hogy az e részbeni határozatok a többi kormányok tudomására juttassanak, egyszersmind pedig ezek által viszont a bajor kormánynak azon rendelkezések tudtul adassanak, melyek a többi szövetségi álladalmakban, idegen alattvalók tilalmazott összeadásának meggátlása végett, már fennállanának, vagy a fennebbi közlemény következtében kibocsátandók lennének.

Ugyanazért előforduló alkalmaknál a bajor királyi kormány jelen határozatihoz kell tartakozni.

Másolata

a német szövetséggyüléseni bajor királyi követ által a tisztelt szövetséggyülési követekhez intézett környilatkozatnak.

A német álladalmak nagy részének törvényhozásai, a mint tudva vagyon, az önnön alattvalóik által külföldön kötött házasságokat csak annyiban ismerik el érvényeseknek, a menynyiben a férj az arra léphetésre saját honi felsőbbségének világos engedelmét megnyerte. Ez az eset különösen Bajorhonban is, s ennél fogva az illető polgári felsőség engedelme nélkül, valamely bajor által külföldön kötött minden há-

zasság, nem csak álladalmi jogi tekintetben teljesen érvénytelennek tartatik, hanem az, megkivántató esetben, felsőbbségileg fel is bontatik, a nélkül, hogy a nőnek, ha az külföldi, vagy az ő gyermekeinek ebből bajor alattvalói jogaik származhatnának. Ellenben Bajorhonban is, a külföldiek tilalmas házasságaik eltávoztatása iránt, hasonló rendszabások tétetvék, s minden hitfelekezetü lelkészeknek meg vagyon tiltva, valamely külföldinek összeadását eszközölni, ha az összeadandó, a fölötte levő külföldi szolgálati vagy honi hatóság által kiadott házassági engedelmet az az iránti egyházhivatali bizonyitvány mellett, miszerint a szándékolt házasulásnak, egyházjogi határozatok tekintetéből, semmi akadály sem áll ellent, elő nem mutatta. (1842. márczius 31. udv. kancz. rendelv., közrendt. törv. gyüjt. 70. köt.)

18. sz.

(71. §-hoz.) Nem katholikus keresztény hitfelekezetüek közötti házasságoknál, a kihirdetésnek csak a jegyesek isteni szolgálati gyülekezeteikben, katholikus és nem katholikus hitfelekezetüek közötti házasságoknál, mindegyikök egyházában kell történnie, s e részben az által, polg. törv. könyv 71. §. hatályon kivül tétetik. (1848. deczember 26. l. f. határozv., 1849. január 30. minist. rendelv. 6. §., birod. törv. lap 106. sz.)

19. sz.

(78. §-hoz.) Azon esetekben, midőn kétes, ha valamely személy, ki házasságra akar lépni, kiskoru-, vagy teljeskoru-e, az oda utasitandó, miszerint birói hatóságától vagy házassági engedélyt, vagy arróli nyilatkozványt (hivatalos bizonyitványt) szerezzen, hogy a teljes kort elérte, vagy törvény szerint teljes korunak tartandó. (1817. február 22. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 1319. sz.)

20. sz.

Hogy a házassági egybekeléseknél előmutatandó keresztlevelek iránt, a közrendtartási hatóságok által adandó fölmentésekre nézve, egyenlő eljárás tartassék meg, következő rendeltetett:

Először. A keresztlevél előmutatásától fölmentés, mely házasságra lépés végett kéretik, rendszerint csak az országos kormányszék által, s csupán akkor, ha bizonyolt közel halálveszély halasztást nem engedne, adathatik a kerületi hivatal, vagy ha a fölmentés már ettől sem kérethetnék, a helyi felsőbbség (járási hatóság) által.

Másodszor. Ezen fölmentés csak akkor adassék, ha vagy átalában, vagy legalább azon idő alatt, melyen túl a házasság kötése el nem halasztathatik, lehetetlen a keresztlevelet megszerezni.

Harmadszor. A keresztlevél előmutatásától fölmentés, ezen esetekben is, csak akkor adassék, ha a hatóság, annak meglétéről, mi az érvényes házasságra nézve a keresztlevél által bebizonyitandó, milyenek: a nemzetiség, kor, vallás, más utakon magának teljes meggyőződést szerzett.

Negyedszer. Minő okiratok, hatóságokkali értekezések, és tanuvallomások által kelljen ezen meggyőződést megszerezni, a mindegyik esetnél előforduló különös körülmények tekintetbe vételével, a keresztlevéltől fölmentést adó hatóság ildomos itéletére bizatik.

Ötödször. A keresztlevél előmutatásától fölmentés végetti kérvények tárgyalásba veendők, akár az országos kormányszéknél, akár valamely alattas hatóságnál, kerületi hivatalnál, helyi felsőbbségnél nyujtassanak be. Az utóbbi esetekben, ezen hatóságok, a kellő nyomozásokat tüstént megtegyék, s ha magok az 1. §. szerint, a keresztlevél előmutatásától fölmentés fölötti határozásra nem hivatvák, a tárgyat véleményileg felsőbb elhatározás alá terjesszék.

Hatodszor. Ha az illető közrendtartási hatóságoknak nem lehetséges, a meg nem szerezhető keresztlevél hiánya mellett, a házasságra megkivántató törvényes kellék meglétéről meggyőződniök, mely eset a teljeskoruságra nézve fordulhat elő, akkor a felek, hivatalos eljárás végett, az illető birói hatósághoz utasi-

tandók. (1826. deczember 5. l. f. határozv., deczember 22. udvari rendelv., ig. törv. gyüjt. 2242. sz.)

21. sz.

(86. és 87. §§-hoz.) A hatóságok az általános polgári törvénykönyv 86. és 87. §§-ban a felektől az iránt kivántató hitletételi ovatalt, miszerint előttök a házasságot gátló akadály tudva nincs, minden esetben, s önnön felelősségök alatt megtartsák, s azon körülményt, hogy a hit valósággal letétetett, a kiadandó fölmentvényekben megemlitsék, ellenkező esetben, ezen hitkivétel elmulasztása magában ugyan a fölmentést foganatlanná nem teszi, de a hatóságokon s lelkészeken, kik a fölmentvényben látható ezen hiány mellett az összeadást teljesitik, hathatósan megbüntetendő. (1817. september 23. udvari rendelv., ig. törv. gyüjt. 1372. sz.)

22. sz.

(96 §-hoz.) Az általános polgári törvénykönyv 96. §-ban foglalt ezen kifejezés: „gyámság" a gyámi hatóságra ki nem terjesztendő. (1825. junius 17. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 2112. sz.)

23. §.

(97., 114., 115. §§-hoz.) A házassági kötelék védelmére, az általános polg. törv. könyv 97., 114., 115. §§. eseteiben, a biróságok által, nem az

ügyészi hivatal, hanem más becsületes és szakértő férfiu rendelendő. (1850. deczember 21. l. f. határozv., 1851. augusztus 13. és oktober 2. minist. rend., birod. törv. lap 188. és 251. sz.)

24. sz.

(113. §-hoz.) a) Minthogy a külföldi ujságok általi idézés, a polgári törvénykönyv 113. §-nál fogva, csak a körülményekhez képest rendelendő el, annak szüksége, s a siker valószinüsége, minden egyes esetben, mindenkor a biróságok itéletére hagyatik.

b) Az ilyetén nyilvános ujságokbani iktatványokért, melyeknek egymásután háromszornál többször semmi esetben sem lehet helyök, járandó költségek mindenkor egyedül a felek, és soha sem a kincstár által viselendők; a honnan magok a felek és a gondnokok közvetlenül utasitandók oly intézkedések tételére, miszerint a külálladalmak ujságaikbai beiktatás megtörténjék.

c) A hol vagyontalan egyének forognak kérdésben, s az ingyeni beiktatás még viszonozás fejében sem eszközöltethetnék, a járandóság a kamarai dijalapból fizettethetik, mindazonáltal a költségek kimélése végett, több ilyetén vagyontalan egyének egy idézvénybe foglaltassanak össze.

d) Ha a külálladalmakkali ministeri levelezésnél más rövidebb ut nem léteznék, a titkos udvari és álladalmi kanczellaria, a leg-

főbb törvényszék föllépése folytán, a mint eddig szokásban volt, a cs. k. ausztriai követségek által fogja a külföldi ujságokbai beiktatás eszközlése iránti szükséges intézkedést megtenni. (1817. agusztus 27. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 367. sz.)

25. sz.

(114. §-hoz.) A legfőbb törvényszéknek megengedtetett, távollevő vagy hiányolt házastársak holtnak nyilvánitásait, törvényszerü tárgyalás előrebocsátása után, a legfelsőbb jóvahagyás kikérese nélkül, közvetlenül magától elrendelni. (1818. február 35. l. f. kabineti leirat.)

26. sz.

(124. §-hoz.) Azon kérdés iránt, hogy valamely a kerületi hivatal engedelme nélkül kötött zsidó házasságnak a törvény által átalában nyilvánitott érvénytelensége, az előforduló egyes esetekben mikép foganatositassék? Ő Felsége, az 1826. december 5. kelt legfelsőbb határozványában, fontolóra véve, miszerint:

Először. Az átalános polgári törvénykönyv 124. §-ban, a kerületi hivatali engedelem kikérése, az érvényes zsidó házasság kötésérei kellékül elészabatott.

Másodszor. A 129. §-ban a törvényes rendszabályok megtartása nélkül kötött zsidó házasság érvénytelennek nyilvánittatott; és

Harmadszor. A 130. §-ban, az ellen-

kezőleg cselekvőknek a sulyos rendőri kihágások iránti büntető törvények szerinti megbüntetése rendeltetett, — jónak találta kijelenteni, hogy a törvényes rendszabályok megtartása nélkül kötött zsidó házasság már magában érvénytelen, mivel sajátképen nem is létesült, és hogy ennél fogva, az ily házasságoknál, az akadályban sinylő házasságokra nézve elészabott eljárás nem is szükségeltetik, következőleg ezen rendszabályok, s jelesül az átalános polgári törvénykönyv 94 és 97. §§. a zsidó házasságokra nem alkalmazhatók. (1827. január 13. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 2250. sz.)

27. sz.

(132—135. §§-hoz.) Ő császári királyi Felsége a legfőbb törvényszék előterjesztése folytán, a zsidó házasságok fölbontására és elválasztására nézve, ha egyik, vagy mindenik fél keresztény hitre tért, az 1821. julius 21. legfelsőbb határozvány által, métóztatott rendelni, hogy az oly zsidó házastársaknak, kik közül egyik fél a keresztény hitre tért, mind elválasztása, mind elválása előtt is, előbb mindég az illetékes keresztény lelkész és vallástanitó, a kereszténnyé lett házasfélnek e részben kellő intéseket adjon, mely alkalommal szabadságában áll, azokat a zsidóságban megmaradt házasfélnek is, ha az az ő meghivására önkényt hajol, lelkére kötni. A keresztény vallástanitó sikeretlenül kisérlett intései után aztán az il-

letö biróság tegye meg mindenik házasféllel az egyeztetési kisérletet, s csak akkor, ha ez is hasztalan volt, járjon el tovább, a törvények szerint, hivatalában.

- Ha továbbá mindenik zsidó házastárs keresztény hitre tért, önmagokra kell hagyni, hogy házasságokat uj lelkészök papi áldásával akarják-e szentesittetni. (1821. augusztus 10. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 1789. sz.)

28. sz.

(76. és 123. §§-hoz.) A 76 és 123. §§. értelme és szavai szerint, zsidó házasság, az országos kormányszék különös engedelme nélkül, hatalmazottak által nem köttethetik. (1813. junius 11. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 1053. sz.)

29. sz.

(134. és 135. §§-hoz.) Azon előfordult kétség folytán, mikép kelljen azon esetben eljárni, midőn eredetileg zsidó házastársak, kik közül egyik fél a keresztény hitre tért, a másik pedig a zsidóságban megmaradt, akarják az átalános polgári törvénykönyv 136. §-ban nekik engedett jogositványt használni, s házasságok föloldását eszközölni, s különösen, ha az átalános polgári törvénykönyv 134 és 135. §§-ban emlitett elváló levél átadása és elfogadása, hatalmazottak által is megtörténhetik-e, s minő formaságokhoz legyen a kereszténynyé lett házastárs, a meghatalmazott nevezésére nézve, az elváló

levél kiadásánál, átadásánál, vagy elfogadásánál kötve, méltóztatott Ő Felsége az 1827. május 11. legfelsőbb határozvány által kinyilatkoztatni:

1. Az elváló levél átadása és elfogadása hatalmazottak által megtörténhetik.

2. A katholikussá vagy kereszténnyé lett házasfél, ha meghatalmazottat akar vallani, mindenkor izraelita vallásu egyént tartozik e végre választani, s a fölhatalmazványt oly módon adni ki, hogy abban semmi se foglaltassék, mi a katholikus vagy más keresztény vallásnak, melyre tér, elveivel, vagy rendszabályaival ellenkeznék; különben pedig, a mennyiben ennél fogva lehetséges, a zsidóságban maradt házasfélnek, minden a zsidó valláši szokásokban alapult netaláni lelkismereti kételyei elhárittassanak, s igy ennek se maradjon alapos oka, a házasságot teljesen feloldottnak nem tartania. (1827. május 19. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 2277. sz.)

30. sz.

(188. §-hoz.) Ő cs. k. Felsége, az 1835. május 20. legfelsőbb határozványában, következőt méltóztatott rendelni:

Oly gyermekek, kik asztaltól és ágytól elvált feleség által, a birói elválasztás után tiz hónap mulva születnek, csak akkor tartandók házasságiaknak, ha anyjok férje ellen az általános polgári törvénykönyv 163. §-ban kivánt be-

bizonyitás teljesittetik, vagy ha különben begyőzetik, hogy azon időszakban, melyben a 138. §. szerint a nemzés történhetett, a férj és az anya, noha a bíróságnál tett jelentés nélkül, az előbbi közösségbe visszaléptek.

Jelen rendszabály minden még jogerejüleg el nem döntött, vagy még birói elhatározás alá veendő esetekre is alkalmazandó.

Az ezen rendszabály kihirdetése előtt már jogerejüvé vált birói határozatok teljes erejökben maradnak. (1835. junius 15. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 39. sz.)

31. sz.

(148. §-hoz.) Valamely kiskorunak a katonai szolgálatbai önkénytes belépése, csak atyjának előleges beleegyeztével, vagy a bíróság határozata következtében, s ha gyámság alatt áll, csak a gyámi hatóság előleges beleegyezésével fogadtathatik el. Mindazáltal épen nem szükséges, hogy a katonaság részéről minden egyes esetben, az elért teljeskoruság, s a megnyert atyai s illetőleg gyámi beleegyezés iránti igazolványok kivántassanak, s ennél fogva kiskoru önkénytes, ha az egyéb föltételek megvannak, ezután a katonasághoz fölvétethetik.

Ha mindazáltal kiskoruak, a jogszerü atyai hatalom megsértésével állanának be, méltóztatott Ő Felsége parancsolni, hogy azon esetben, ha valamely kiskorunak a katonai rendbei önkénytes belépte, atyjának előleges jóváhagyása,

vagy a bíróság határozata, vagy ha gyámság alatt áll, a gyámi hatóság előleges beleegyezése nélkül történt, az illyen fölfogadott kiskoru, az atya vagy gyám kérelmére, a bíróság határozata folytán, tüstént elbocsátandó. (1835. april. 4. és május 30. l. f. határozv.; julius 16. udv. kanczel. rendelv., ig. törv. gyüjt. 60. sz.)

32. sz.

Ezen rendelet a határőrségbei önkénytes beállásra is értendő. (1837. october 31. l. f. határozv., 1837. november 8. udv. kanczel. rendelv., ig. törv. gyüjt. 242. sz.)

33. sz.

Egyébiránt; 1. Az atyák vagy gyámok visszakivánási joga, csak egy egész év lefolyta után enyészik el, azon naptól számitva, midőn fiaik vagy gyámoltjaik önkénytes beállása, a születési felsőbbség utján, ama záros határidő világos megjelentésével, tudtokra adatott; mely tudtul adásról a felsőbbségnek irásbeli elismervényt tartoznak adni.

2. A születési felsőbbségeknek minden egyes önkényti katonává lételről értesitése végetti szükséges előintézkedés az arra hivatott hatóság utján eszközlendő.

3. Valamely visszakivánt kiskorunak elbocsáttatása esetében, annak atyja vagy gyámja, egyedül csak az általa kapott készpénzt tartozik megtéríteni, ezen téritmény miatt mindazál-

tal magát az elbocsátást soha sem szabad késleltetni. (1837. deczember 22. l. f. határozv.; 1838. február 5. udv. kanczel. rendelv., ig. törv. gyüjt. 252. sz.)

34. sz.

(162. és 174. §§-hoz.) Miképen tárgyaltassanak a házasságkivüli gyermekek fejedelmi kegyelem általi törvényesitése, s az örökbefogadás iránti kérvények, az 1850. junius 29. kelt, s a birodalmi törvénylap 257. száma alatti ministeri rendelet által határoztatik meg.

35. sz.

(165. §-hoz.) A belügyi ministerium fel van hatalmazva, névváltoztatások iránti engedély végetti kérvényeknek magábani elintézésére. (1848. december 20. császári rendelet; birod. törv. lap 39. sz.)

36. sz.

(174. és 252. §§-hoz.) Az átalános polgári törvénykönyv 174 és 252. §§. szavai szerint, sem valamely gyermeknek az atyai hatalom alól a bíróság jóváhagyásával fölszabaditása, sem valamely üzletrei engedelemnek, akár atyai hatalom akár gyámság alatt álló kiskoruak részérei kiadása végett, a huszadik életévnek meghaladása, mulhatlan föltételül elészabva nincsen.

A hatóságok mindazáltal efféle engedélyeket oly kiskoruak részére, kik még 20 évesek nincsenek, csak az ő mefelelő tulajdonságaikróli gondos meggyőződés után, s csupán különös tekintetet érdemlő esetekben, fognak osztogatni. (1835. junius 3. l. f. határozv., junius 15. udvari rendelv., ig. törv. gyüjt. 38. sz.)

37. sz.

S a közigazgatási hatóságok, mindazon esetekben, hol üzleti vagy kereskedési jogositványoknak kiskoruak részérei adományozása forog fenn, tartoznak a kérelmező gyámi hatóságával előlegesen értekezni. (1815. september 27. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 1174. sz.)

38. sz.

(179. §-hoz.) A házasságkivüli gyermekekre, szüléik tekintetében, csak a törvényesitès törvényszerü módjai (160—162. §§.), nem pedig az idegen gyermekek örökbefogadàsa iránti rendszabályok (179—185. §§.) alkalmazhatók, következőleg házasságkivüli gyermekek, az ő szüléik által örökbe semmi esetre sem fogadtathatnak. (1816. január 28. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 1206. sz.)

39. sz.

a) Az örökbefogadás csupán az egyik házastárs részéről igenis megengedhető, mivel a

törvény sehol sem rendeli, hogy az örökbefogadásnak egyszerre mind a két házastárs által kelljen történnie, és mivel az átal. polg. törv. könyv 755. §., mely a fogadott gyermekek örökjogáról emlékezik, még világosan is említi azon esetet, hol a fölfogadás az egyik házastárs beleegyezése nélkül történt. Szintugy elegendő

b) az átal. polg. törvénykönyv határozatai szerint, hogy az örökbefogadó fél a törvényes kort elérte legyen, s a föltett örökbefogadáskor házasságbóli gyermekei ne létezzenek, a nélkül, hogy a saját gyermekek netaláni leendhetése miatt, az örökbefogadás tilalmaztathatnék, mert ámbár a törvényhozás czélzata főleg oda volt irányozva, miszerint a saját gyermekek jogai megótalmaztassanak, még is az ez iránti átalános határozatok megállapitásánál, csak ahhoz lehetett tartakozni, a mi a dolgok közönséges folyamata szerint történik, s ritka kivételek lehetséges esetei tekintetbe nem vetethettek. (1820. april 21. udv. rendelv., ig. törv. gyüj t. 1659. sz.)

40. sz.

(253. §-hoz.) Az által. polg. törvénykönyv 252. §-nak azon határozata, miszerint az oly kiskoru, kinek valamely üzlet folytatása a hatóság által megengedtetik, ennél fogva teljeskorunak nyilvánittassék, a gazdászat folytatására ki nem terjesztendő. (1829. october 28. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 2437. sz.)

41. sz.

Azon kérdés fölött, ha valamely kiskorunak szabad legyen-e valamely szabad foglalkozást főgyámsági engedelem nélkül üzlenie, a cs. k. legfőbb törvényszék által, a cs. k. egyesült udvari kanczellariával, a cs. k. közönséges udvari-kamarával, s az igazságügyi törvénytárgyakbani cs. k. udvari bizottmánynyal egyetértőleg, azon határozat hozatott, hogy ily alkalmaknál, sem a szabad foglalkozást fölvállalni akaró személyek életkorának kinyomozásába bocsátkozni, sem pedig, ha kiskoruak, a kereseti adólevél váltása előtt, a gyámsági vagy gondnoksági hatóság nyilatkozatának kikérése, nem szükséges. (1833. február 19. udv. kanczel. rendelv.)

42. sz.

(262. §-hoz.) A teljeskoruvá vált, vagy teljeskorunak nyilvánitott gyámoltaknak szabadságokban áll, gyámjaikat a birói végszámadás alól fölmenteni. (1826. november. 11. és 1835. junius 19. l. f. határovz., 1835. julius 1-röli udv. rendelv., ig. törv. gyüt. 48. sz.)

43. sz.

(293. §-hoz.) Ő Felsége, azon kérdésre vonatkozólag: mennyiben legyen hajómalmokrai bejegyzéseknek és előjegyzéseknek helye, méltóztatott határozni: hogy miután a hajómalmok

ingó dolgok, azok a telekkönyvekben nem tartoznak, s a követeléseknek a telekkönyvekbe iktatása által, azokra zálogjogok nem szerezthetnek. Mi a hajómalmi szabadékokat illeti, azok a fennálló iparüzleti törvények szerint itélendők meg. (1824. május 29. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 2011. sz.)

44. sz.

(295. §-hoz.) Mennyiben lehessen valamely ingatlan jószág birtokával vadászati és halászati jog egybekapcsolva, a vadászati törvények szerint itélendő meg.

45. sz.

(355. §-hoz.) Török alattvalók feleségei, a fennálló törvények szerint, szintoly kevéssé alkalmasak ingatlan javak birhatására, mint férjeik, habár férjhezmenetelők előtt, személyökre nézve, az ausztriai alattvalók közé tartoztak is. (1816. február 24. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 1214. sz.)

46. sz.

(389. §-hoz.) Azon kérdés iránt, ha az által. polg. törvénykönyvnek az elveszett dolgog megtalálóira nézvesti határozatai, a meghatározott névre szóló nyilvános kötelezvények találóira is alkalmazhatók-e, és mennyiben, következő utasitás adatik:

Miután az oly nyilvános kötelezvények, melyek meghatározott névre szólnak, tulajdonosokat elégséges ismertető jelekkel kimutatják, megtalálás esetében, csak az által. polg. törvénykönyv 389. §., még pedig annak első pontja, határozhat, miszerint a találó a tulajdonosnak a dolgot visszaadni tartozik; ennél fogva az ily nyilvános kötelezvények, habár költött névre szólnak is, a találó által a tulajdonosnak mindig visszaadandók, vagy ha az nem tudatnék, részére a bíróságnál leteendők, és hogy ily esetben az átal. polg. törvénykönyvnek az elveszett dolgok találása érdeklő többi §§., mind a kamatok élvezetét s a találó-díj követelését, mind az elévülést illetőleg is, nem alkalmazhatók, hanem a találónak, mint bízomány nélküli ügyvivőnek (negotiorum gestor), csak a netalán tett költségek megtérítésének a tulajdonostóli követelése áll szabadságában. (1818. január 24. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 1410. sz.)

47. sz.

(399. §-hoz.) Azon nehézségek megelőzése végett, melyek a tapasztalás szerint a régiségtani találmányok tárgyalása iránt fennálló rendszabályok alkalmazásánál előfordultak, valamint oly czélból is, hogy pénztani és egyéb ódonsági találmányok ismeretessé létele és megtartása a művészet és tudomány érdekében előmozdittassék, méltóztatott Ő Felsége, az igaz-

ságügyi törvénytárgyakbani udvari bizottmányhoz kibocsátott, s az udvari kanczellária által közlött, 1846. márczius 31. kelt legfelsőbb határozvány tartalma szerint, következő határozatokat elrendelni:

1. A kincsre nézve átalában, és igy régiségtani találmányokra nézve is, a harmadrész, mely az átal. polg. törvénykönyv 399. §. szerint, az álladalmi érték számára van fentartva, mostantól fogva elengedtetik; ugyanazért a kincs, ezen harmadrész levonása nélkül, a találó és a föld tulajdonosa között egyenlő részekben, s a föld tulajdonának megosztottsága esetében, a föld tulajdonosára eső rész a fő- és haszontulajdonos között osztandó föl.

2. Az átal. polg. törvénykönyv 395, 396, 397 és 400. §§-nak határozatai, a kincs és régiségtani találmányok tekintetében is, erejökben maradnak ugyan, de az ilyetén, a tudományra nézve fontos tárgyaknak nyilvános gyüjtemények számára, az eddigi rendszabályok által rendelt beküldésétől, s az azokrai elővásárlási jogtól el kell térni.

3. A közrendtartási hatóságok kötelességében áll, pénz- vagy régiségtani tárgyaknak, melyek a tudományra és müvészetre nézve fontosak lehetnek, találásáról a közrendtartási országos kormányszékhez jelentést tenni, hogy ez az ily tárgyakra nézve fennálló nyilvános intézetek vagy egyletek értesitését eszközölje.

4. Jelen törvény által, a műtárgyak kivitele iránti rendszabályokban s különösen az 1818. septembər 19. és december 23. legfelsőbb határozványra nézve, mely az 1818. december 28. kelt 30182. sz. udv. kanczelláriai rendelvény, és 1819. február 2. kelt 5181. sz. kormányszéki körrendelet által hirdettetett ki, semmi változás sem történik. (1846. junius 16. udv. rendelv.)

48. sz.

(477. §. 5. számához.) Mennyiben szabad a vadászati, halászati és madarászati jogot idegen földön gyakorolni, a vadászati törvények határozzák meg.

49. sz.

(538. §-hoz.) A török alattvalók, az ausztriai császári alattvalók utáni örökségekből és hagyományokból, a viszonosság jogán (jure reciproci) teljesen kizárvák. (1775. december 23.,és 1776. január 3. udv. rendelv.)

50. sz.

A moldvai alattvalók, az ausztriai álladalmakban, mindaddig örökképeseknek ismerendők, mig a moldvai kormány, ezen álladalmak alattvalói iránt, hasonló eljárást követ. (1820. october 23. l. f. határozv., ig. törv. gyüjt. 1712. sz.)

51. sz.

Ő cs. k. Felsége a török alattvalók bécsi társulatának, a 713. számu háznak, melyben jelenleg templomjuk létezik, sajátlagos birtoka megengedéséért, továbbá hitsorsosaiktól, habár azok ausztriai cs. k. alattvalók is, a templomra tett ajándékok és hagyományok elfogadhatásáért kérelmét, az 1833. december 14. legfelsőbb határozványnál fogva, teljesiteni méltóztatott. (1834. január 11. udv. rendelv.)

52. sz.

(580, 883, 886. §§-hoz.) Miután az izraeliták számára előbb fennállott rabbinusi biróságok mindenütt megszüntettek, s az izraelita hitsorsosok oda utasitvák, miszerint ugyanott, hol a keresztény alattvalók, keressenek és nyerjenek igazságot; méltóztatott Ő Felsége megparancsolni, hogy a héber, s az ugynevezett zsidó nyelv és irás használata is, minden nyilvános birósági és biróságkivüli cselekvényekben megszüntessék, s a helyett jövendőre az országos nyelv használtassék, s jelen legfelsőbb parancs kihirdetése után a héber nyelven, vagy csak héber és zsidó betükkel irt minden okmány is, érvénytelennek és semmisnek tekintessék. (1814. oktober 22. udv. kanczel. rendelv., ig. törv. gyüjt. 1106. sz.)

53. sz.

Azon kérdés iránt, valljon az 1814. oktober 22. kelt, s ig. törv. gyüjt. 1106. sz. udvari

rendelvényben foglat legfelsőbb rendszabály, valamely országos nyelven, belföldön kibocsátott magán okiraton előforduló zsidó vagy héber iratu névaláirásra alkalmaztassék-e, az 1846. február 14. l. f. határozvány következtében, nyilvánittatik, hogy az efféle névaláirások csupán kézjegynek tekintendők, következőleg az ily módon aláirt iratok, a kibocsátó kézjegyével ellátott okiratokra nézve érvényes rendszabályok szerint itélendők meg. (1846. márczius 4. udv. kancz. rendelv.)

54. sz.

(612. §-hoz.) Ő Felsége, az 1845. május 24. l. f. kéziratával, az oly végrendeletekre nézve, melyekben még nem nemzett személyek, születésök esetére, közvetlenül örökösöknek neveztetnek, vagy hagyományokkal javadalmaztatnak, következő világositványt méltóztatott legkegyelmesebben jóváhagyni:

Oly végrendeletek, mellyek által az örökhagyó halálakor még nem született s törvény szerint születetteknek sem tekintendő személyeknek, azon esetre, ha világra jőnek, közvetlenül valamely örökség vagy hagyomány szánatik, csak annyiban érvényesek, a mennyiben az örökhagyó a hivatos utódokról, az átal. polg. törvénykönyv 612. §-nak határozatai szerint, az ő javokra, lemenő ágban tett hitbizományi helyettesités által, érvényesen gondoskodhatott volna. A nevezett örökös vagy hagyományos

születéseig, az oda szánt vagyon időleges birtoka és élvezete, a mennyiben az örökhagyó az iránt máskép nem intézkedett, azokat illeti, kiknek arra igényök van az esetben, ha a rendelkezés a hivatosnak elmaradt születése miatt nem teljesittethetik (átal. pogl. törv. könyv 707. §.). A nem született jogainak biztositékáról a birói hatóságok az általános törvényes rendeletekhez képest tartoznak gondoskodni. (1845. junius 30. udv. kanczel. rendelv.)

55. sz.

(627. §-hoz.) Ő Felsége, az 1832. julius 6. l. f. határozvánnyal méltóztatott parancsolni, hogy mindazon esetekben, midőn hitbizományok föllállitásárai előleges engedelemért tetetnek lépések, azon vagyonnak, mely hitbizománynak szánatik, körülbelüli pénzértéke kitetessék, s az is följelentessék, nincsenek-e, vagy minő tudva levő körülményeken alapult aggályok vannak, a kérelmező személyes vagy családi viszonyainál fogva, a megadásnak utjában. (1832. julius 13. udv. rendelv.)

56. sz.

(650. §-hoz.) A 651. §. rendelete, szegények számára, vagy más kegyes czélokrai hagyományokra nézve, csak annyiban alkalmazható, a mennyiben teljesitésök módja iránt, sem az örökhagyó, sem közrendtartási vagy egyéb külön rendeletek által, közelebbi határozatok nem tétetvék.

57. sz.

(700. §-hoz.) Az átal. polg. törv. könyv 700.§. nem alkalmazható az oly végintézkedésekre, melyeknél fogva az örökhagyó, feleségének, az egész örökség, vagy annak viszonylagos része, vagy végre valamely hagyomány élvezetét, özvegysége tartamárai megszoritással juttatja; s szintoly kevéssé azokra, melyek által egy harmadik személyről hasonló módon gondoskodik azon időpontig, mellyben az házasságra lép. (1844. május 4. l. f. határozv., 1844. september 2. udv. rendelv.)

58. §.

(760. §-hoz.) Örökös nélküli hagyatékok, ha az örökösök rendszabályszerü nyilvános idézése sikeretlenül maradt, s az örökjogok bejelentésére megállapitott hirdetvényi határidő elmult, a fiscus által azonnal elfoglaltathatnak.

Az örökösöknek szabadságokban marad, még a hagyaték elfoglalása után is, arra való igényeiket, mig elévülés által el nem enyésztvék, érvényesitni.

A fiscus mind az elfoglalt örökös nélküli hagyatékok hasznaira, mind az örökségi vagyon fölötti szabad intézkedésre nézve is, a jóhiszemü birtokos minden jogaival bir. Ezen rendszabályok állanak a sérvitézi vagy határőrjövedelmi alapra, a törvények szerint háruló örökös nélküli hagyatékokra nézve is. (1835. junius 20. l.

f. határozv., oktober 12. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 90. sz.)

59. sz.

(763. §-hoz.) Azon támasztott kétség eloszlatására, valjon az átal. polg. törv. könyv rendeletei szerint az örökbefogadott gyermekeket illeti-e kötelesrész azon személyek hagyatékából, kik által örökbefogadtattak, ezennel az 1833. május 4. l. f. határozvány következtében kijelentetik, miszerint a fogadott gyermekek igen is azon gyermekek közé tartoznak, kiket az átal. polg. törv. könyv 763. §. szerint kötelesrész illet. (1833. május 10. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 2610. sz.)

60. sz.

(784. §-hoz.) Ő cs. k. Felsége, azon kérdés iránt, hogy a kötelesrészt vevő jutalékát a hagyaték tárgyaiból természetben követelheti-e? folyó évi január 2. l. f. határozványával következő világositványt méltóztatott jóváhagyni:

A szükségörökösnek az átal. polg. törv. könyv 784. §. szerint, nem a hagyatékhoz tartozó ingó és ingatlan egyes dolgokbeli aránylagos jutalékokra, hanem csak örökrészének birói becsü szerint fölszámitott értékére van igénye. (1844. február 7. udv. rendelv.)

61. sz.

(786. §-hoz.) Ő. Felsége méltóztatott az átal. polg. törv. könyv 786. §. fölvilágositásául 1847.

január 30. l. f. határozványában kijelenteni, hogy a szükségörökös az által. polg. törv. könyv 786, 830 és 837. §§. szerint jogositva van, az ötet az örökhagyó halálától fogva a kötelesrész valóságos kiosztásáig az örökségbeli nyereségből és veszteségből s hasznokból illető aránylagos jutalékróli számadást követelni. (1847. april 10. udv. rendelv.)

62. sz.

(805. §-hoz.) Ha valamely vagyonbukottra, a csődtárgyalás bevégezte előtt, örökség vagy hagyomány szállott, mig a csődhitelezök követeléseikkel ki nem elégitvék, a tömeggondnoknak van, a csődválasztmány beleegyeztével, joga, a csődtömeg részére, a leltár jogkedvezményének fentartása mellett, az örökségbe lépni, s a hagyományt elfogadni. (1835. april 27. l. f. határozv., 1835. május 8. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 19. sz.)

63. sz.

(878. és 1174. §§-hoz.) A nyilvános árverésekneli káros összebeszélések elmellőzése végett kijelentetik:

Oly szerződések, melyeknél fogva valaki azt igéri, miszerint bármi hatóság által tartatott nyilvános árverésen mint együtt igérő megjelenni nem fog, vagy csak meghatározott árig, vagy különben csak bizonyos mérték szerint, vagy épen nen fog igérni, érvénytelenek, s az

ily igéret teljesitéséért biztositott összegek, ajándékok, vagy egyéb hasznok iránti kereset jognak hely nem adatik.

Arra nézve, a mi azért valósággal fizettetett, vagy átadatott, az átal. polg. törv. könyv 1174. §-nak rendelete alkalmazandó. S az ily tiltott összebeszélés alapján az árverés érvényessége meg nem támadtathatik. (1838. april 28. l. f. határozv., 1838. junius 6. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 277. sz.)

64. sz.

(986. §-hoz.) Ámbár az ausztriai nemzeti bank hatályos előintézkedéseket tett, miszerint jegyeinek felváltása szakadatlanul eszközöltethessék, s ámbár rövid időn a pénzkészletek szaporitása várható: még is a legujabb idő eseményei a föváltó pénztáraknál oly váratlan rohamos tolakodást s minden kiszámitást tulhaladó oly gyors pénzkifolyást okoztak, hogy a ministeri tanács minden viszonyok érett megfontolása után elismerte annak föltétlen szükségét, miszerint oly mulólagos rendszabáshoz nyuljon, mely által a pézforgalom aggályos megháborittása megelőztessék. Ennek következtében a nemzeti bank fölhatalmaztatott jegyeinek fölváltásában ideiglenes megszoritást léptetni foganatba, tudniillik:

1. a bankpénztáraknál a kis forgalom végetti pénzfölváltást egyegy fél részére 25 forintnyi összegre szoritni, és

2. a mellett a kiegyenlítések könnyebbitése végett 1 és 2 forintos bankjegyek kibocsátását eszközölni.

Egyszersmind megállapittatott, hogy mindenki köteleztessék a szabadalmazott ausztriai nemzeti bank jegyeit minden fizetéseknél teljes névértékök szerint elfogadni. Ha a fizetés arany- vagy külföldi ezüstpénzben jár, az adós választásához képest, az egyességbeli péznemben, vagy annak a fizetéskkori értéke szerint, bankjegyekben teljesitendő. (1848. május 22. ministeri kibocsátvány.)

65. sz.

Az ausztriai nemzeti bank jegyeinek fölváltása, s azoknak fizetési eszközül használása iránti mai napróli körlevélhez potlólag a ministeri tanács azt végezte, hogy azon határozat, mely szerint a meghatározott pénznemben járó fizetések, az adós választásához képest, ezen pénznemben, vagy ennek a fizetéskori értéke szerint bankjegyekben teljesitendők, csupán az oly fizetésekre értendő, melyek aranyban vagy külföldi ezüstpézben járnak.

Minden egyéb fizetésekre nézve a bankjegyek teljes névértéke szerinti elfogadása iránt kimondott elv áll. (1848. május 22. körlevél.)

66. sz.

MI ELSŐ FERDINÁND, Isten kegyelméből ausztriai császár; Magyar-, és Csehország e néven Ötödik, Lombardia és Velencze, Dalmát-, Horvát-, Tótország, Galiczia, Lodomeria és Illiriakirálya; Ausztria főherczege; Lotharingia, Salzburg, Steyer, Karantán, Krajna, Felső- és Alsó-Slézia herczege, Erdély nagyfejedelme; Morvaország őrgrófja; Habsburg, Tirol herczegitett grófja s a t. s a t.

Azon sürgős körülményeknek, melyeknél fogva ministeri tanácsunk az ausztriai nemzeti bank jegyeinek fölváltása, azoknak fizetési eszközül használása iránti ideiglenes intézkedésekre határoztatott, fontolóra vétele által indittattunk, ezen intézkedésekhez utólagosan fejedelmi jóváhagyásunkat megadni.

Ennél fogva a nemzeti bank, jegyeinek ezüstpénzrei fölváltására nézve foganatba vett

megszoritás mellett, jogositva van egy és két forintos jegyek kiadására. Továbbá, mindenki köteleztetik a szabadalmazott ausztriai nemzeti bank jegyeit, minden fizetéseknél teljes névértékök szerint elfogadni. Ha mindazáltal a fizetés aranyban vagy külföldi ezüstpénzben jár, az adós választásához képest, ezen pénzben, vagy az utóbbiknak értéke szerint, a mint az a fizetéskor áll, bankjegyekben teljesitendő.

A jegyek ezüstpénzrei fölváltásának megszoritása, s a bankjegyek fizetésekrei használása iránti határozatok, csak ideiglenesen, s addig érvényesek, mig a jelen rendkivüli körülmények tartanak. (1848. junius 2. nyiltparancs.)

67. sz.

(994. és 995. §§-hoz.) Ő Felsége, a megengedett kamatok magasságát illetőleg, Trieszt- és Fiuméra nézve megállapitandó kivétel iránt, jónak találta kinyilatkoztatni: hogy Triesztben és Fiumében nemcsak a hitelező köthet ki kölcsönöknél, még zálogadás esetében is, hat száztóli kamatokat joghatállyal, hanem a törvényes késedelmi kamatok is, mind a két helyen, hat százalékban itélendők meg. (1818. november 21. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 1520. sz.)

68. sz.

(1001. §-hoz.) Azon hátrányok megelőzése végett, melyek az ujabb korban átalánosabbá

váló részkötelezvényeknél fogvai magán kölcsönök által idéztethetnének elő, méltóztatott Ő Felsége, azok iránti törvényhozói határozatok fogalmazása végett sajátlagos tárgyalást rendelni, s egyszersmind megparancsolni, hogy azoknak végleges létrejöttéig időlegés intézkedés tétessék. Ezen időleges intézkedés adatik alább köztudomásul. (1847. december 17. udv. kam. elnöki rendelv.)

Melléklet.

Magán kölcsönök részkötelezvények alakjábani fölvétele iránti törvényes határozatok végleges megállapitásáig, az azokban résztvevő hitelezők érdekében, továbbá a sorsjátéki királyi jog biztositásául, végre azon tekintetből, miszerint ezen részes ügyletek, az átal. polg. törv. könyv 1001. §-val, s a részvények kibocsátása iránti 1843. october 19. l. f. határozvány 12. §-val összhangzatba hozassanak, Ő Felsége 1847. junius 19. l. f. határozványa következtében, a közönséges udvari kamara által, a legfőbb törvényszékkel egyetértőleg, következő időleges intézkedés bocsáttatott ki:

Először. Legcsekélyebb járulványul, mire magán kölcsöni ügyletekben részkötelezvény érvényesen adathatik ki, 100 pengő forintnyi összeg szolgálandó.

Másodszor. Minden ilynemü részkötelezvényeknek meghatározott nevekre kell

szólniok, s azoknak a fölmutatórai kiadása ezutánra tiltatik.

69. sz.

(1101. §-hoz.) Minthogy az átal. polg. törv. könyv 1101. §. az abban megnevezett ingóságokat, melyek a kereset indításakor a bérbe adott lakban, vagy a haszonbéres telken léteznek, a bérbe vagy haszonbérbe adó zálogainak nyilvánitja; ezen szakasz azt a jogot is engedi neki, hogy azok, a keresvény benyujtása után az ő kivánatára azonnal bíróilag összeirassanak, ennél fogva e végre, különös fenforgó aggályok esetén kivül, tárgyalás sem szükségeltetik. (1819. november 3. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 1621. sz.)

70. sz.

Az 1837. april 1. kelt l. f. határozványban azon utasitás adatott, hogy az átal. polg. törv. könyv 1101. §-ban, a bérbeadónak, a házi készületekre s ingóságokra engedett törvényes zálogjog, azoknak a bérbeadott lakba vitelével, azonnal megalapittatik, ugyanazért mintezen időponttól fogva hatályos, a bérbevevőnek azon hitelezői ellenében is érvényesittethetik, kik a bevitt tárgyakra korábban szereznek zálogjogot, mintsem a bérbeadó bérkeresvényét benyujtotta, vagy a házi készületek és ingóságok összeirását kérte volna.

71. sz.

(1116. §-hoz.) Minthogy kétségek támasztattak az iránt, valjon a bérbeadott lakok s az épületek egyéb bérleti részei birói felmondásának, a meghatározott idő alatt, kézbesittetnie kelljen-e, vagy elégséges, azt ezen határidő alatt a bíróságnál benyujtani, vagy jegyzőkönyvbe vetetni; továbbá, ha ezen felmondásnak, annak, ki ellen intézve van, saját kezéhez kelljen-e szolgáltatnia; ugyanazért ezennel következő rendeltetik:

1. A fölmondás nem a bíróságnáli benyujtás vagy jegyzőkönyvbe vetetés, hanem csak a félnek lett valóságos kézbesités napjától fogva hatályos; azért is a kézbesitésnek a kiköltözési nyiltparancsokban, a polgári törvénykönyvben, vagy a bérleti szerződvényben a fölmondásra nézve megállapitott határidő lefolyta előtt kell történnie. A birói felmondást tetető fél gondja, oly időben fordulni a bírósághoz, hogy a fölmondás kézbesitése még a határidő lefolyta előtt kellőleg megtörténhessék. A bíróságok ezen kézbesitést lehetőleg gyorsitsák.

2. A birói fölmondás, ha a bérnöknek mondatik föl, magának kézbesitendő, és saját kezéhez szolgáltatandó. Ha távol van, vagy meg nem találtathatik, a kézbesitésre kirendelt törvényszolga a fölmondást tüstént, a netalán jelenlevő háznép és két tanu jelenlétében, a lak belsejében, vagy ha az be volna zárva, kivül a bejárásnál függessze föl. Ha a ház tulajdonosá-

nak mondatik föl, a fölmondás vagy neki magának, vagy ha jelen nem volna, vagy lakában meg nem találtathatnék, annak, ki a házra felügyel, kézbesitendő. Ha senki sem találkozik, kinek a háztulajdonos ellen intézett fölmondás kézbesittethetnék, ugy az a házban, két tanu jelenlétében függesztendő föl. A fölmondás fölfüggesztése mindezen esetekben kézbesités gyanánt szolgál.

A körülményekhez képest, az oly távollevő személyeknek is, kiknek fölmondatik, a biróság által gondnok rendeltethetik, és a fölmondás ennek adathatik át. (1833. január 26. l. f. határozv., 1833. február 8. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 2592. sz.)

72. sz.

MI ELSŐ FERDINÁND, Isten kegyelméből Ausztriai Császár; Magyar-, és Csehország e néven ötödik, Lombardia, és Velencze, Dalmát-, Horvát-, Tótország, Galiczia, Lodomeria és Illiria királya; Ausztria Főherczege; Lotharingia, Salzburg, Steyer, Karantán, Krajna, Felső- és Al-Slézia, herczege; Erdély nagyfejedelme; Morvaország őrgrófja; Habsburg, Tirol herczegitett grófja sat. sat.

(1161—1171. §§-hoz.) Hogy az irodalmi és művészeti tulajdonnak a jogositlan közzététel, utánnyomás és utánképzés elleni védelmét a lehető legnagyobb mértékben kiterjesszük, az alábbkövetkező törvényes szabályok behozatalát elhatároztuk, s ezennel parancsoljuk, hogy ezen törvény császárságunk mindazon tartományaiban, melyekben az 1811. junius 1. kelt átalá-

nos polgári törvénykönyv, s a büntettek és sulyos rendőri kihágások iránt 1803. september 3. kelt büntető törvény életbe lépett, haladék nélkül közhirré tétessék és alkalmazásba vétessék. — Ugyanez, a katonai büntető törvények hasonszerü alkalmazása mellett, a cs. k. katonai határőrvidékre és a katonai törvényhatóság alatt álló személyekre nézve is érvényes leend, mi iránt a további intézkedés utólagosan fog kihirdettetni.

Kelt császári fő- és székvárosunkban Bécsben, ezer nyolczszáz negyven hatodiki oktober tizenkilenczedikén, uralkodásunk tizenkettedik évében.

Ferdinánd. (P. H.)

Gróf Inzaghy Károly,
főkanczellár.

Báró Pillersdorff Ferencz,
udvari kanczellár.

Jadeni báró Krticzka János,
alkanczellár.

Ő cs. k. ap. Felsége legmagasb saját parancsára:

Nadherny Ferencz,
cs. k. udvari tanácsos.

Törvény

az irodalmi és müvészeti tulajdonnak a jogositlan közzététel, utánnyomás, és utánképzés elleni védelmére.

I. Szak.

A szerzőknek irodalmi és müvészeti müveikhezi jogairól.

1. §. Az irodalmi termelékek és a müvészeti munkák azok szerzőjének (Autor), azaz annak sajátját képezik, ki azokat eredetileg alkotta vagy készitette.

A szerzővel, a mennyiben különös szerződések ellent nem állnak, az ezen törvény által biztositott védelemre vonatkozólag, egyenlőknek tekintetnek.

a) valamely mü megrendelője, ki annak kidolgozását és kivitelét valamely adott terv szerint és saját költségére, más valakire átruházta;

b) valamely mü kiadója vagy vállalkozója, mely több dolgozó társak önálló járulékainak beszolgáltatásából képeztetik;

c) valamely névtelen vagy álnevü munka kiadója (14. §. a.) b).

2. §. Az irodalmi vagy müvészeti munka szerzőjét a jelen törvényben megállapitott feltételek alatt azon kizárólagos jog illeti, hogy saját termelőkéről kénye szerint rendelkezhetik, azt tetszés szerinti alakban többszörözheti és közrebocsáthatja.

E jogot ő egészen vagy részleg másokra is átruházhatja.

3. §. A törvényes feltételek és formaságok figyelemben tartásával megjelent irodalmi münek a szerző vagy jogutódja beleegyezése nélkül gépileg merénylett minden többszörözése tiltott utánnyomásnak nyilvánittatik, és pedig nem tévén különbséget, valjon ennél ugyanazon, vagy más eljárás vetetett-e alkalmazásba, mint az eredeti mü termelésénél.

Ezen gépi többszörözés tilalma a müvészeti munkákra nézve is érvényes.

Eredeti mü gyanánt tekintetik, a tudomány vagy müvészet eredeti termelékein kivül, egyszersmind minden azokról készitett oly lenyomat és minden oly utánképzés, mely a szerző vagy jogutódja által az őt illető szerzői jog következtében (1. §.) eszközöltetett.

Az ezen szakasz fenebbi határozatai alóli kivételek a következő 5—9. §§-ban foglaltatnak.

4. §. A tiltott utánnyomással egyenlőknek tekintetnek:

a) bárminemü kéziratoknak a szerző vagy jogutódja engedelme nélkül merénylett lenyomása; valamint:

b) az épületesség, oktatás vagy gyönyörüség czéljából tartott előadások lenyomása. Mindkét esetben (a) és b) az engedelmet még akkor is ki kell mutatni, ha a vállalkozó jogszerü birtokosa az eredeti kéziratnak, valamely másolat vagy utániratnak.

Egyébiránt, a mi fönnebb a) alatt a kéziratokról mondatott, az oly földrajzi és helyirati térképekre, természettani, épitészeti és hasonló rajzolatokra, ábrázolatokra sat. is érvényes, melyek czéljokhoz képest nem önálló müvészeti munkáknak tekintendők, hanem tudományos tárgyak érzékitésére rendelvék.

c) Más szerző munkájából, változtatásokkal vagy azok nélkül készitett kivonatok, ha azok mint külön iratok az eredeti mü czimével vagy a nélkül jelennek meg.

d) Valamely mü tartozékaiban változtatások, nevezetesen jegyzetek, ábrázolatok, térképek, mutató táblák hozzáadása, elhagyása vagy megváltoztatása sat., nem veszik ki valamely mü vagy az abból kivonat lenyomását az utánnyomás tilalma alól.

e) Két, ugyanazon vagy bár különböző czimek alatt előforduló müvek közül, melyek ugyanazon tárgyat ugyanazon rendben és felosztásban tárgyalják, a később megje-

lent akkor tekintendő tiltott utánnyomatnak, ha a tartalomnak abbani bővítése vagy különbeni megváltoztatása oly lényegesnek és tulnyomónak nem ismertetik, hogy azt uj önálló szellemi terméknek kell tekinteni.

5. §. Ellenben utánnyomatnak nem tekintendő, annál fogva megengedtetik:

a) már közzétett művekből egyes helyeknek szószerinti idézése;

b) valamely nagyobb műből, folyóiratból vagy különben valamely időszaki lapból kölcsönzött egyes értekezéseknek, költeményeknek sat., valamely, főtartalma szerint uj, önálló, különösen birálati és irodalom-történeti műbe, vagy valamely sajátságos irodalmi czélra, mint szinte egyházi, iskolai és oktatási használatra több irók munkáiból dolgozott kivonati gyüjteménybe, vagy végre folyóiratokba és időszaki lapokba való fölvétele; csakhogy az eredeti kutfőt világosan ki kell jelelni, és a kölcsönzött értekezésnek nem szabad sem azon műből, mellyből vétetett, egy nyomott ivet tulhaladnia, sem önálló röpiratképen kiadatnia, ugy szintén folyóiratoknál és egyéb időszaki lapoknál egy év folyama alatt összesen véve, két nyomott ivnél többet tennie; a tulajdonképeni politikai hirlapok csupán azon feltételhez köt-

vék, hogy a forrást, melyből valamely czikk vétetett, megnevezzék;

c) valamely megjelent irodalmi mü fordítása, és pedig a nyelv különbsége nélkül; mindazáltal azon esetet kivéve, hə a jogositott (1. §.) a fordítási jogot átalában, vagy egy meghatározott nyelven, az eredeti mü czimlapján vagy az előbeszédben magának világosan fentartotta, minek következtében, az eredeti mü megjelenésétől számitott egy év alatt annak szerzője vagy ennek jogutódjai beleegyezése nélkül közrebocsátott minden fordítás tiltott utánnyomatnak tekintendő.

Ha a szerző a munkát egyszersmind több nyelveken bocsátotta világ elé, ugy ezen kiadások közül mindenik eredetinek tekintetik.

Az utánnyomás ellen miden jogszerüleg megjelent fordítás védetik, és több fordítások közül a később megjelent utánnyomatnak tekintendő, ha az előbbitől épen nem, vagy csak jelentéktelen változtatásokban különbözik;

d) valamely korább közrebocsátott, más szerzőtől szerkesztett münek egy későbbi müre használt változatlan czime. Mindazáltal az egyenlő czim választása azon esetben, ha az a munka tárgyának megjelelésére nem mulhatatlanul szükséges, és azon felül a közönségnek a munka azonossága iránti

tévutra vezetésére alkalmatos, az ez által jogában sértettnek igényt ad a kárpótlásra.

E fölött, ha törvényellenes czélzat nem folyt közbe, a polgári bíróság határoz.

6. §. A hangszerzeményekre vonatkozólag a kéziratoknak a hangszerző vagy jogutódja engedelme nélkül eszközlött lenyomása hasonlókép a tiltott utánnyomattal egyenlőnek tekintetik.

Ellenben tiltott utánnyomatnak vagy utánmetszésnek nem tekintendő, annálfogva meg ven engedve:

a) a hangszerzemények egyes főtételeinek időszakilag megjelenő művekben való fölvétele;
b) valamely hangköltéménynek oly változatokra, ábrándokra, tanulmányokra, egyvelegekre sat. sat. használása, melyek önálló szellemi termékekül tekintetnek;
c) valamely hangmüdarab rendezése vagy átszerkesztése más vagy kevesebb hangszerekre, mint az eredetileg készitve volt.

Ha azonban a hangszerző a rendezés kiadásának előjogát általában vagy legalább bizonyos hangszerekre nézve, közrebocsátott művének czimlapján magának fentartotta, ugy az eredeti müszerzemény megjelenési évétől számitott egy év lefolyta előtt a hangszerző vagy jogutódjai enge-

delme nélkül közrebocsátott mürendezvény tiltott utánnyomatnak tekintendő;

d) ha valamely későbbi zene- vagy szinmüre egykorábban közrebocsátott ugyan olynemü munka változatlan czime használtatik, ugy az 5. §. d) alatti határozata alkalmazandó.

7. §. A valamely zenemühöz tartozó énekszöveg a hangszerzemény mellékletének tekintetik, azért is azt a hangszerző, hacsak szerződésnél fogva más valami nem határoztatott, a hangszerzeménnyel együtt kinyomathatja.

A szövegnek zene nélküli kinyomatására a költő beleegyezése kivántatik; az azonban, ha a zenemü nyilvános előadásra van szánva, oly módon tétetik föl, hogy a ki az előadásra lett feljogositást megnyerte, az egyszersmind a szöveget is, a hangmü előadásánál használat végett, ebbeli rendeltetésének kijelelése mellett, szabadon kinyomathatja.

8. §. Valamely zene- vagy szinmü szerzőjének kizárólagos jogához (2. §.) tartozik egyszersmind a nyilvános előadás (Productio) joga is, és ez a törvényes védhatáridő (23 és 24. §§.) lefolyta előtt ugy egészben, mint rövidítésekkel, vagy nem lényeges változtatásokkal a szerző vagy jogutódjai engedelme nélkül mindaddig tilos, mig a mü nyomás vagy metszés által közre nem bocsáttatott.

Ily közrebocsátás gyanánt nem tekintendő, ha a szerző egyes nyomtatott példányokat

kéziratképen ad ki, és ez a példányokon világosan látható.

A szerzőtől az előadásra nyert jogositvány, ha semmi megszoritás sem tartatott fen, ugyanannak tetszés szerinti ismétlésére is kiterjed.

Valamely szinmü több közös szerzői közül kétség esetében mindenik jogositottnak tartatik az előadás megengedésére.

9. §. Rajzolatoknál, festvényeknél, réz-, aczél-, kő-, fametszeteknél s rajzolási müvészet egyéb müveinél, valamint ábrázmányos müveknél tilos utánképzés gyanánt nem tekintendő:

a) ha mindegyik nemü utánképzés az eredetitől nemcsak anyagban, idomban vagy nagyságban, hanem az ábrázolatban is oly lényeges változtatások által különbözik, hogy azoknál fogva önálló mütermék gyanánt tekinthetik;

b) ha valamely mü a kézmüvek, gyárak és mesterségek valódi anyagi használatra szolgáló készitményeihez használtatott mintául;

c) ha a rajzolási münek a sajtó által közrebocsátott terméke ábrázmányos alakban adatik elő, vagy

d) ha a képző müvészetnek valamely nem csupán szemléletre, hanem valódi anyagi használatra rendelt, vagy csak valamely ipartermék ékesitésére szolgáló szülemé-

nye, a rajzoló művészet által szinezéssel vagy a nélkül utánoztatik.

10. §. Hogy mindazáltal azon esetekben, melyekben az előbbi szakasz határozatai nem ellenzik, valamely bevégzett mü szerzője vagy ennek jogutódja az utánképzés és többszörözés kizárólagos jogával élhessen, tartozik a mü közrebocsátásakor az annak többszörözéséhez jogot magának világosan fentartani, és ezen fentartást a megjelenési év eltelte után két év alatt gyakorlatba venni, ellenkező esetben a mü bármely utánképzése korlátlanul megengedtetik.

11. §. A rajzoló vagy képző művészet valamely müve többszörözési jogának átengedése által a szerző vagy annak jogutódjai az eredetihezi tulajdonjogot nem vesztik ugyan el; ha azonban az eredeti mü más tulajdonává lesz, ugy, ha csak az ellenkező ki nem köttetett, a többszörözés eszközlésének vagy megengedésének kizárólagos joga egyszersmind az uj tulajdonosra száll.

12. §. A jelen törvény erejénél fogva tiltott bel- vagy külföldi utánnyomás és bármely más avval egyenlőnek tartott többszörözés készitményeiveli kereskedés (Debit) is hasonlókép tilosnak nyilvánittatik, történjék az bár könyv-, mü- vagy zenemü-kereskedők, könyvnyomtatók, kiadótulajdonosok vagy bár ki által, ki abból magának üzletet csinál.

II. Szak.

Az irodalmi és művészeti tulajdon védelmére szolgáló határidőkről.

13. §. Az irodalmi vagy művészeti munka szerzőjének jelen törvény által engedett közzétételi, utánképzési és többszörözési kizárólagos jog (kiadótulajdoni jog) rendszerint nem csak annak egész életére kiterjed, hanem azt is, kire ezen jog a szerző által átruháztatott, vagy ha arról máskép nem rendelkezett, annak örökseit és ezeknek jogutódait is halála után még harmincz évig illeti. A szerző halálának éve nem számittatik.

A fiscus vagy más személyek szállományi jogának nincs helye.

14. §. Hasonló harmincz évi védelem, és pedig azon év lefolytától számitandó, melyben a munka legelőször megjelent, engedtetik:

a) azon munkáknak, melyeknél a czimlapon, vagy az ajánlás (Dedicatio) alatt, vagy az előbeszéd végén a szerző neve nem látható (névtelen munkák);

b) a szerző valódi nevétől különböző név alatt megjelent (álnév alatti) munkáknak; itt mindazáltal, valamint az előbbi pontban, föltétetik, hogy a czimlapon, az ajánlás alatt vagy az előbeszéd végén a kiadó, vállalkozó, megrendelő (1. §.), ki a szerző teljes jogába lép, nincs megnevezve.

Egyébiránt a névtelen vagy álnevü szerző jogainak óvása, a munka kiadótulajdonosát, mint helyettest illeti.

c) valamely több megnevezett szerzőktől szerkesztett munkának, ha a kiadó neve az előbbi czikkben meghatározott módon nincs kijelelve;

d) a közönség elibe csak a szerző halála után bocsátott müveknek, mint szintén végre

e) oly mü kiadásának, mely a szerző által megkezdetett s ennek örökösei vagy különbeni jogutódjai által folytattatik.

15. §. Akademiák, egyetemek és más az álladalom különös védelme alatt álló tudományos vagy müvészeti intézetek és egyletek által kiadott munkáknál az utánnyomás és többszörözés elleni törvényes ótalom egész 50 évig terjed.

Más társaságok és egyletek által kiadott müvekre nézve a megelőző szakaszbeli véghatáridőnek van helye.

Ha valamely ily munkához szolgáltatott adalék szerzője ezen munkájának önálló, megbővitett és javitott kiadását eszközli, arra nézve a 13. §-ban meghatározott védhatáridő érvényes.

16. §. Több kötetekből álló munkáknál, vagy olyanoknál, melyek füzetenként vagy különben részletenként jelennek meg, a mennyiben a különböző részek együttvéve egy egésznek tekintethetnek, az egész munkára nézve, a 13—15. §§-ban meghatározott védhatáridő az utolsó kö-

tet vagy utolsó füzet megjelenésétől számittatik. Csak azon esetben, ha az egyes részek kiadása közt legalább is három évi időköz folyt volna le, tekintendők az előbb megjelent kötetek, füzetek s a t. önálló munkának, s épenugy a három év lefolyta után megjelenő további folytatások is uj munka gyanánt.

Különböző tárgyakróli munkák, értekezések s a t. folyó gyüjteményeiben minden egyes munka, álljon bár az egy vagy több kötetből, füzetből s a t. egy önálló egésznek tekintetik.

17. §. Különös tekintetreméltó esetekben, továbbá nagy, tetemes előköltségekkel egybekötött tudományos és müvészeti munkák szerzőinek, kiadóinak vagy kiadótulajdonosainak javára, a jelen törvényben a szerzőnek, annak örököseinek és különbeni jogutódainak engedett védhatáridők, az álladalmi kormány által kiváltság alakjában, a törvényes időhatáron túl is további bizonyos számu évekre kiterjesztethetnek.

Ezen kiváltságnak azonban már a munka kiadásának bevégzése előtt ki kell eszközöltetnie, s tartamának a czimlapon előtüntetnie, vagy a hol ez a tárgy természetéhez képest nem történhetik, azon cs. k. tartománynak, hol a mü megjelenik, nyilvános hirlapjaiban közhirré tétetnie.

18. §. Az álladalmi kormánytól közvetlenül kibocsátott iratok közzétételök után az utánnyomási tilalom védelmét élvezik mindaddig,

mig ez az álladalmi kormány által meg nem szüntettetik.

A törvényes határidőn túli védelem hasonló tartama érvényes azon munkákra nézve is, melyekből magukból látható, hogy azok a kormány parancsára és ezen folytonos védelem fentartásával jelentek meg.

19. §. A törvényes vagy kiterjesztett védhatáridők lefolyása után, avvagy előbb is, ha a szerzőnek többé sem örököse, sem különbeni jogutódja nem létezik, az irodalmi és müvészeti munkák tetszés szerinti alakban utánnyomathatnak és utánképeztethetnek; mindazáltal ezen időpontnak beállása előtt minden korábbi, arra czélzó hirdetés tilos.

20. §. Valamely munkának második kiadása vagy kinyomása (át. polg. törvénykönyv 1168. §.) az utánnyomás ellen hasonló törvényes védelemben részesül, mint az első, mindazáltal az első kiadás utánnyomásához jog sérelme nélkül, ha annak megjelenésétől a törvényes időköz lefolyt.

Ugyanaz áll minden további kiadásokról is az előbbeniekhezi viszonylatban.

21. §. A valamely munka kinyomatására vagy különbeni többszörözésére nyert könyvbirálati engedély nem szolgál mentségül, ha kitünik, hogy e részben tilos utánnyomás vagy tilos utánképzés történt.

22. §. A valamely zene- vagy szinmü előadására vonatkozó kizárólagos jog (8. §.) nem

csak a szerző egész életidejére kiterjed, hanem azt is, kire a szerző azt átruházta, vagy ha arról máskép nem rendelkezett, örököseit és azok jogutódait a szerző haláléve után még tiz év lefolytáig illeti.

23. §. Hasoló tiz évi tartamu védelemnek, azonban az első előadás napjától számitva, van helye:

a) ha az illető munkának több megnevezett szerzője van;

b) névtelen és álnevü munkáknál, nem tévén különbséget, valjon a szerző vagy hangköltő valódi neve a megtörtént, habár csak egyszeri nyilvános előadás után, köztudomásu lesz-e vagy sem;

c) oly munkáknál, melyek csak a szerző halála után annak örökösei vagy különbeni jogutódai által bocsáttatnak első előadás alá.

24. §. A 21. §. szabálya, a valamely zene- vagy szinmü előadására nyert könyvbirálati engedélyre nézve is érvényes.

III. Szak.

A szabandó büntetések és a kármentesitési jog iránti határozatok.

25. §. A jogositlan utánnyomásért és bármely azzal egyenlőnek tekintett többszörözésért vagy

utánképzésért az, ki azt eszközlötte vagy annak kiviteléhez tudva közremunkált, a létező példányok, lenyomatok, öntvények sat. elkobzásán (confiscatio), a betüszedvény szétszedésén és müvészeti munkáknál, a mennyiben a károsodott részéről a 29. és 30. §§-ban kijelelt átvétel nem történik, a lapok, kövek, formák és más kizárólagosan ezen többszörözésre szolgált tárgyak szétrombolásán kivül 25—1000 forintiglani birsággal büntettetik, mely kiviláglott fizetési tehetetlenség esetében arányos fogságbüntetéssé (26. §.) változtatandó át, és ezen áthágásérti legalább is kétszeri korábbi megbüntetés után, a körülményekhez képest egyszersmind az iparüzlet elvesztése is kiszabathatik.

26. §. A pénzbüntetésnek a fogságbüntetéshezi arányára vonatkozólag az szolgáljon sinórmértékül, hogy 25—100 forintiglani birság egy héttől egy hónapiglani fogsággal, 100 forinton tul 400 forintig terjedő összeg pedig egy hónaptól három hónapiglani és 400 forinton tul 1000 forintig terjedő birságösszeg háromtól hat hónapiglani fogsággal tekintessék egyenlőnek.

27. §. A tilos többszörözés által jogaiban sértett szerzőt, valamint annak örököseit és különbeni jogutódait ezen fölül a kárpótláshozi jog illeti, nekiek s mint ilyen, a jogositlan többszörözésből hiányzó példányok értéke az eredeti mü eladási árában megitélendő, a nél-

kül, hogy ez által a további kármentesitési igények érvényesitése kizáratnék.

Ha a jogositlan többszörösités mennyisége ki nem tudható, ugy az abból hiányzó példányok száma a körülmények mivoltához képest és a szakértők leletének tekintetbevételével a hatóság által 25-től 1000 forintban határozandó meg.

A megtéritendő kár kitudásában rendszerint ugyanezen mód követendő akkor is, ha a munka jogszerü eredeti kiadása még nem eszközültetett (4. §. a) és b), és a 29. §. második czikkében fenntartott barátságos kiegyezés létre nem jött.

28. §. A munka kiadótulajdonosát az előbbi szakasz határozatai szerinti kármentesités csak annyiban illeti, a mennyiben a tilos többszörözés által készült és hiányzó példányok száma, az eredeti mü eladási készletben levő példányainak számát fölül nem mulja.

A fölöslegre nézve adandó kárpótlás a szerzőt és annak jogutódait illeti.

Mindenik esetben tartozik a kiadótulajdonos, annyi eredeti példányt, a mennyiért ő kármentesittetett, a szerzőnek ingyen átengedni, vagy az iránt vele más uton kiegyezni. Egyébiránt a szerző és kiadótulajdonos kölcsönös jogai a kiadási szerződés által határoztatnak meg.

29. §. A lefogalt példányok és egyéb tárgyak (25. §.), ha azok a megkárositott által az

őt illető kármentesítés lerovásaul, azonban az utánnyomó által azok anyagi beszerzésére szükségkép és bebizonyithatólag fordított költségek megtérítése mellett, át nem vetetnek, megsemmisitendők, mihelyest a birói itélet jogerejüvé vált. Szabadságában áll a megkárosittottnak az is, hogy az utánnyomóval, azon esetben, midőn valamely kézirat vagy utóirat (4. §. a) és b) utánnyomása a jogszerü eredeti kiadás megjelenése előtt eszközöltetett, bizonyos tiszteletdijban egyezhessen meg; ez által azonban kiadási szerződés alapittatik, mely az elkobzást megszünteti ugyan, de a megkezdett vizsgálat folytatását, s a törvényes büntetést nem.

30.§. Ki az utánnyomás vagy valamely azzal egyenlőnek tekintett többszörözés termelékeivel tudva kereskedést üz (12. §.) a nála kapott példányok elkobzásán kivül még 25-től 1000 forintiglani birsággal, vagy kiviláglott fizetési tehetetlenség esetében aránylagos fogságbüntetéssel (26. §.), sőt többszöri ismétlés eseteiben a körülményekhez képest még iparüzlete elvesztésével is büntetendő.

A kárpótlásra ez egyetemlegesen kötelezteti azzal, ki a tilos többszörözést eszközlötte. Az elkobzott példányok megsemmisittetnek, a mennyiben azokat a megkárositott követelésének lerovása fejében átvenni nem akarja.

Valamely szin- vagy zenemünek egészben vagy röviditésekkel avvagy nem lényeges vál-

tozásokkal a szerző vagy annak jogutódai kizárólagos joga ellenére eszközlött nyilvános előadása, a jogtalanul használt kéziratok (szövegkönyvek, hangosztadékok, szerepek s t. eff.) elkobzásán kivül 10—200 forintiglani bir. sággal, vagy kiviláglott birságfizetési tehetetlenség esetében arányos fogságbüntetéssel fenyitendő.

32. §. A jogositlan előadás által jogaiban sértett szerzőt vagy annak jogutódját a teljes kárpótláshozi igény illeti, s neki, mint ilyen, a mindegyik előadásból bejött, akár lefoglalt, akár utólag kitudandó egész öszveg, az előadásra tett költségek levonása, s annak különbsége nélkül, valjon a munka magában vagy egy másikkal egybekötve adatott-e elő, a netalán még magasb kárpótlási igények érvényesitésének fenntartása mellett, oda itélendő.

IV. Szak.

A vizsgálati hatóságról és az eljárásról.

33. §. Az irodalmi és müvészeti tulajdon védelmére czélzó jelen törvény áthágásai, mint sulyos rendőri kihágások a politika hatóságok által veendők vizsgálat és büntetés alá, s az eljárás, valamint az elévülés és a vizsgálatra, bizonyitásra, büntetésre s kártéritésre befolyás-

sal levő egyéb határozatok tekintetében, a mennyiben jelen törvényben más nem rendeltetik, az 1803. september 3. kelt büntető törvény II. részének szabályai alkalmazandók.

Ha a szakértők lelete kivántatik, ugy ezek irodalmi müveknél, irókból, tudosokból és könyvkereskedőkből; müvészeti müveknél pedig müvészekből, müértőkből és mü vagy zenemükereskedőkből választandók.

34. §. A vizsgálati hatóság eljárása nem hivatalból, hanem csak a sértett szerző vagy jogutódai kivánatára történik.

A panasz visszavételének a vizsgálat megindítása után csak a panaszló kármentesitési jogaira van jogi kihatása, nem pedig egyszersmind magára a vizsgálatra és a törvényes büntetésre is.

35. §. Az elkobzásra alkalmas tárgyak lefoglalása a panaszló kivánatára haladék nélkül elrendelendő, ha a szerző (megrendelő, vállalkozó, kiadó) minősége az 1. §. értelmében, és megkivántató esetben az eredeti mü megjelenési ideje kimutattatott.

Ezen bizonyitásra nézve egy jogérvényes bizonyitó eszköz sincs kizárva. Ezen esetre bizonyitékul szolgál különösen irodalmi müveknél, azon tartomány cs. k. könyvvizsgálati hivatalától, melyben a munka megjelent, kiadott hivatalos tanusitvány, és müvészeti müveknél, valamely bevégzett münek a tartományi hirlapok által hitelesen tanusitott kihirdetése, vagy

az álladalmi közigazgatás fölügyelete alatt álló müintézet által hiteles alakban szerkesztett bizonyitvány.

Ha valaki valamely szin- vagy zenemü első előadásának bizonyitékául a szokásban levő nyomtatott hirdetvényt akarja használni; ugy ahhoz még a helybeli politikai vagy rendőri hatóságnak a felőli bizonyitványa csatolandó, hogy az előadás valóban megtörtént.

V. Szak.

Ezen törvény életbeléptéről és hatályának terjedelméről.

36. §. Jelen törvény, kihirdetése napjától kezdve, az itt kiszabott feltételek teljesitése mellett megjelenő minden müvekre vonatkozólag, azok szerzője nemzetiségének különbsége nélkül hatályba lép. Az által minden előbbi, ezzel ellentétben álló vagy ettől eltérő szabályok hatályon kivül tétetnek.

37. §. Ugyanaz egyszersmind minden már meglevő és jogszerüleg közrebocsátott eredeti müvek javára is alkalmazandó annyiban, hogy az által az azokhozi irodalmi és müvészeti tulajdon, a mennyiben az már az eddigi szabályok szerint hosszabb időre nem terjed, ezen törvény közzététele napjától fogva tiz éven keresztül védetik.

Csupán a törvény kihirdetése előtt már szabados módon megkezdett, vagy legalább előfizetés mellett kihirdetett utánnyomás, vagy valamely azzal egyenlőnek tekintett többszörözés nincs ezen törvény határozatai alá vetve.

38. §. A jelen törvény által az utánnyomás és a gépi utoni minden más jogositlan többszörözés ellen biztositott védelem egyszersmind minden, a német szövetség határán belül megjelenő irodalmi és müvészeti munkákra is kiterjesztetik, csak hogy a végett, hogy valaki azt igénybe vehesse, ki kell mutatnia, hogy azon szövetséges álladalomban, melyben az eredeti mü megjelent, törvényszerüleg kiszabott feltételek és alakszerüségek teljesitettek.

39. §. A külföldön, a német szövetség határán kivül megjelent müvekre nézve az ezen törvényben kimondott védelem oly mértékben biztosittatik, a melyben az ilyes jogok az ausztriai cs. k. birodalomban megjelent müvekre nézve az idegen álladalom törvényei által hasonlókép biztositvák.

Átnézete

a tartalomnak a törvény szakai és szakaszai szerint.

I. Szak.

A szerzői jog megjelelése és terjedelme.

1. §. Valamely irodalmi vagy müvészeti mü szerzőjének (Autor) megjelelése.
2. §. A szerző jogai müve közrebocsátására és többszörözésére vonatkozólag.
3. §. Tilos utánnyomás és többszörözés átalában.
4. §. Különösen irodalmi müveknél.
5. §. Ez alóli kivételek.
6. §. Hangszerzeményeknél. Kivételek.
7. §. Énekszöveg.
8. §. Zene- és szinmüvek nyilvános előadásárai jog. Ez alóli kivételek.
9. §. A rajzoló és képző müvészet müveinél.
10. §. Valamely müvészeti mü közzétételének fenntartása.

11. §. Többszörözési jog a tulajdon átruházásával vagy a nélkül.
12. §. Tilos utánnyomattali kereskedés.

II. Szak.

Védhatáridők az irodalmi és müvészeti tulajdonra nézve.

13. §. A védhatáridő tartama, 30 évig a szerző halála után.
14. §. Folytatás. 30 évig a megjelenés után.
15. §. Folytatás. 50 évig a megjelenés után.
16. §. Folytatás. Részenként megjelenő munkáknál. Gyüjteményeknél.
17. §. Meghosszabbitott védhatáridőrei kiváltság.
18. §. Az álladalmi kormánytól avvagy annak rendeletére kiadott munkák.
19. §. A kiadótulajdoni jog megszünte a törvényes határidő lefolyása után.
20. §. Valamely mü másod és többi kiadásának védelme.
21. §. A valamely mü kinyomathatására nyert könyvvizsgálati engedély nem szolgál mentségül a tilos utánnyomatra nézve.
22. §. Zene- és szinmüvek előadásához jog tartama. 10 évig a szerző halála után.
23. §. Folytatás. 10 évig az első nyilvános előadás után.

24. §. A 21. §. alkalmazása zene- és szinmüvek előadására vonatkozólag.

III. Szak.

A büntetés és kártérítési jog iránti határozatok.

25. §. A tilos utánnyomás s a t. megbüntetése.
26. §. A pénzbirságnak a fogságbüntetéshezi aránya.
27. §. Az utánnyomás s a t. által megkárositottnak kármentesitése.
28. §. Folytatás. A kiadótulajdonos illetménye.
29. §. A lefoglalt példányok megsemmisitése vagy azoknak a megkárositott általi átvétele.
30. §. Az eladás megbüntetése. A kárositott jogai.
31. §. Valamely szin- vagy zenemü jogositlan előadásaérti büntetés.
32. §. Az ez által jogaiban sértett egyén kármentesitése.

IV. Szak.

A vizsgálati hatóságról és az eljárásról.

33. §. A vizsgálati hatóság meghatározása és az eljárás szabálya.
34. §. A vizsgálat nem hivatalból vezettetik.
35. §. A tüsténti lefoglalás feltételei és a bizonyitékok neme.

V. Szak.

Ezen törvény életbeléptéről és hatályának terjedelméről.

36. §. Ezen törvény kezdete és hatálya.
37. §. A korábban megjelent művekrei visszahatása.
38. §. A német szövetségi alattvalók egyenlővé tétele.
39. §. Viszonosság a más külálladalmakban megjelenő művekre vonatkozólag.

73. sz.

(1249. §-hoz.) Az örökségi szerződés, melynél fogva a jövendőbeli hagyaték, vagy annak egy része eligértetik, és az igéret elfogadtatik, házastársak (602. §.) között köttethetik (1240. §.), következőleg jegyesek között is, ha a házasság megkötése közöttök bekövetkezik. (1817. junius 25. udv. rend., ig. törv. gyüjt. 134. sz.)

74. sz.

(1264. §-hoz.) Ő cs. k. Felsége az 1840. september 12. l. f. határozványával méltóztatott megállapitni, hogy a kölcsönös vétek miatt elválasztott feleséget, az illendő tartásrai igény rendszerint nem illeti, mindazáltal a bíróra bizatik, az ő kérelme folytán, esetről esetre, minden viszonyok, s a nő mellett szóló méltányossági okok tekintetbe vételével, kivételképen, a férjet felesége számára kiszolgáltatandó illendő tartásra kötelezni. (1841. május 4. udv. rendelv.)

75. sz.

(1333. §-hoz.) Azon kérdés iránt, ha az átal polg. törv. könyv 1333. §-nak alkalmazása, ne legyen-e a kimutatható pénzértékkel biró tár-

gyak késleltetett kiszolgáltatására is kiterjesztendő, Ő cs. k. Felsége a legfőbb törvényszék 1841. október 18. előterjesztése folytán, az 1841. december 11. l. f. határozványával, a következő világositást méltóztatott jóváhagyni.

Az át. polg. törv. könyv 1333. §-nak rendelete, minden pénzbeli követelésekre, akár kölcsönből, akár más jogczimből származzanak, alkalmazandó; de nem az oly követelésekre, melyek nem pénzösszletet, hanem más dolgot, vagy szolgálmányt, még ha azoknak czime kölcsön volna is, tárgyaznak. (1842. január 18. udv. rendelv.)

76. sz.

(1336. §-hoz.) Azon kérdésre: valjon az átal. polg. törv. könyv 1336. §. szerint, a kölcsönnél, a szerződési vagy késedelmi kamatok mellett, van-e helye még a fizetés késleltetése miatti szerződési kártalanitási összegnek is? a kért utasitás, az átal. polg. törv. könyv 1333 és 1336. §§-ra utalólag, oly értelemben adatik, hogy:

A kártalanitási összeg, melyet az átal. polg. törv. könyv 1336. §-hoz képest, a biró kölcsönnél megitél, zálogadás mellett egy évre száztól hatot, a törvényes vagy kikötött kamatok hozzátudásával, tul nem haladhat. (1828. junius 13. udv. rend., ig. törv. gyüjt. 2647. sz.)

77. sz.

(1339. §-hoz.) Mely hatóságok által vizsgáltassanak és büntettessenek meg a testi sérelmek, a szabadság jogellenes bántalmai, s a becsületsértések; mennyiben kell ezen hatóságoknak a mellett egyszersmind a kártérités fölött is itélniök, s mennyiben marad fenn a felek részére, azoknak a kártérités iránti itéletök mellett is a törvények utja, a büntető törvények által határoztatik meg.

78. sz.

(1367. §§-hcz.) Ő cs. kir. Felsége méltóztatott, az 1837. augusztus 19. l. f. határozványában, abbeli fölmerült kétségek iránt, nyilvánitni, hogy az átal. polg. törv. könyv 1367. §-nak rendelete, mely szerint a jelzáloggal, vagy kézi záloggal meg nem erősitett kezességi szerződések az adósság iránti megintés elmulasztása esetében, a kezes halála után 3 év alatt elenyésznek, azoknak örököseire, kik magokat kezesekül és készfizetőkül, vagy egyetemleges kezesekül kötelezték, nem alkalmazandó. (1837. september 19. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 229. sz.)

79. sz.

(1393. §-hoz.) A hitelező által elengedett követelés, ha a lemondás ajándékozási okirat alak-

jában történt is, nem lehet engedmény tárgya; következőleg az ily engedmény betáblázása helyet nem találhat. (1825. april 22. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 2090. sz.)

80. sz.

(1480. §-hoz.) Azon legfőbb határozat alá terjesztett kérdés folytán, valljon az át. polg. törv. könyv 1480. §-ban ezen szó alatt: bérek (Zinsen), a tőkebérek vagy kamatok is értendők legyenek-e, s mikép egyeztethessék aztán össze ezen §. az átal. polg. törv. könyv 1335. §-val? következő nyilatkozat adatik:

Az 1480. §-ban ezen átalános kifejezés alatt: bérek, igen is a tőkebérek is értendők; ennél fogva a hátramaradt tőkebérek követelése, rendszerint három esztendő alatt elévül, és az alól egy későbbi, 1812. márczius 25. kelt udv. kamarai rendelvény által, különös tekintetből, csak a nyilvános kötelezvények kamatai vetettek ki.

Noha pedig a hátramaradt tőkebéri követelések rendszerint az 1480. §-hoz képest, három esztendő alatt elévülnek; mégis a hátralevő tőkebéri követelés, a tőkeöszlet erejéig, miről az 1335. §. szól, nemcsak azon esetekben, hol az 1494. és 1496. §§. szerint az elévülés átalában megakad, hanem azon esetben is fölszaporodhatik, ha a hitelező a kamatokat, legalább három évenként, bíróságkivülileg köve-

telte, és az adós mentegetés által, várakozásért vagy adósságának elhalasztásáért i kérelem s eff. által, a hitelezőnek kamatkövetelésjogát nyilván, vágy hallgatag elismerte, minthogy ekképen az 1497. §. szerint, a hátralevő kamatok elévülése félbeszakasztatik, következőleg a hátralevő kamatok a tőkeösszeg erejéig folyhatnak. (1812. november 21. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 1016. sz.)

81. sz.

Ő Felsége méltóztatott az álladalmi hitelezők iránti különös tekintetből rendelni: hogy az 1812. január 1-től fogva lejárt, s jövendőben lejárandó kamataira a nyilváuos adósleveleknek, a polgári törvénykönyv 1480. §. ne alkalmaztassék; hanem a kamatozó álladalmi papirok kamataira, valamint magára az alaptőkére nézve is, az elévülés csak harmincz esztendei időszak lefolytával álljon be. (1812. márczius 25. udvari rendelv., ig. törv. gyüjt. 982. sz.)

82. sz.

A nyilvános alapkötelezvények kamatainak elévülését illetőleg, méltóztatott Ő Felsége rendelni:

Az 1812. márczius 25-kén 982. sz. alatt kelt rendelet által közzé tett l. f. határozvány

iránti minden félreértés eltávoztatása, s a nyilvános álladalmi papirok birlalói veszélyeztetésének elháritása végett, az e részben 1816. aprilis 23. kibocsátott körirat megszüntetése mellett ezennel nyilvánittatik: hogy a polgári törvénykönyv 1480. §-ban megállapitott három esztendei elévülési határidő, az álladalmi hitelezők javára, csak a lejárt egyes kamatrészletekre nézve terjesztetett ki, az uj törvénykönyv hatályosságától fogva harmincz évi időszakra, de az álladalmi hitelezők minden egyéb jogviszonyai a fennálló törvények szerint itélendők meg. (1815. aprilis 5. l. f. határozv., ig. törv. gyüjt. 1149. sz.)

83. sz.

A jövendőre megtartandó 1815. aprilis 5. 1149. sz. alatt kelt l. f. határozvány kapcsában, mely szerint az álladalmi adósságoknál, mig azoknak visszafizetése megállitva vagyon, a harmincz évi időmulás általi elévülésnek, sem magára a tőkére, sem a folyó kamatok követelési jogára nézve helye nem lehet, azon esetekre, melyekben az elévülési jognak, kamathátralékokra, a harmincz évi időmulás, vagy a tőkét fölérő, föl nem vett, kamatnövedék cziméből alkalmazhatása jőne kérdésbe, megállapittatik: hogy csak az egyes kamatrészletek, mindegyik magában számitva, évülhetnek el harmincz esztendő alatt, miből aztán

következik, hogy az uj kamatok követeléseire jog mindég fennmarad, még akor is, ha a hátralékok a polgári törvénykönyv 1335. §. szerint, mely a hátralevő kamatok összes összegére nézve, az álladalmi hitelezőknél is alkalmazható, a tőkét már fölérték volna. (1817. augusztus 20. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 469. sz.)

84. sz.

Ő cs. k. Felsége az 1836. augusztus 9. l. f. határozványával méltóztatott kijelenteni: hogy az átal. polg. törv. könyv 1480. §-ban megállapitott elévülési határidő a haszonbérekre vagy haszonbérpénzekre s a késedelmi kamatokra nézve is érvényes. (1836. augusztus 22. udv. rendelv., ig. törv. gyüjt. 151. sz.)

85. sz.

Ő cs. k. Felsége 1839. január 22. legf. kabineti iratával következő határozatokat méltóztatott szentesiteni:

Az átal. polg. törv. könyv 1480. §. megállapitott három esztendei elévülés; a cselédség bérére nem alkalmazandó.

A jelen rendelet kihirdetése napjától fogva mindazáltal, a megtörtént fizetés törvényes vélelme áll; ha a cselédségnek tartozott bér lejárti ideje után, három évi időszak folyt le, s a

hitelező annak utján be nem bizonyithatja, hogy a kihirdetés meg nem történt. Ezen rendszabály áll a korábban lejárt bérre nézve is, ha a kihirdetés után három évi időszak folyt le. (1839. april 10. udv. rendelv.)

86. sz.

(1497. §-hoz.) Azon kérdés folytán: valjon a végrendeletek és bekönyvezett okiratok ellen teendő ellenmondásrai határidő meghosszabbitása végetti kérelmeknek hely adassék-e? méltóztatott Ő Felsége határozni: hogy az elévülési esetekben, az elévülés csak a valósággal megindított kereset által szakasztassék félbe; azért is az efféle kereset megindítása végetti, csupa határidői kérelem, mely csak a keresetrei akaratot jelenti, ezen hatálylyal soha sem birhat, s ennél fogva a biró által, a végrei határidői hosszabbitás se adassék. (1819. január 30. udv. rend., ig. törv. gyüjt. 154. sz.)

1949/VV L./250